

INFOSÄKERHET SID 10

Sverige ska bli världsbäst på IT

SOCIALA MEDIER · SID 16

Facebookpolisen alla pratar om

TJUGO FYRA 7

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

#19 | September 2013

Ett utvecklat samarbete mellan polis och räddningstjänst innebär att båda parter anser sig få bättre stöd i prioritering och blir effektivare.

FOTO: PATRICK PERSSON.

På samma våglängd

■ Polis och räddningstjänst i Skåne har kommit närmare varandra. En positiv effekt av Raps, samtalsgrupper för blåljusmyndigheter i Rakel. Revolution i arbetet kallar en polis det.

– Vår förståelse för polisens arbete har ökat. Kontakten med deras vakthavande befäl är numera en naturlig del av arbetet, säger Anders Kindberg, Räddningstjänsten Syd.

– I den analoga världen tog vi aldrig kontakt med varandra. Nu har vi kontakt sekunder efter larm. Vi ser möjligheter tillsammans, och utvecklar dem, säger Carsten Holm, Polisen Skåne.

Raps är en samverkansfunktion. I grunden handlar det om effektivare hjälp, att snabbt veta vilka resurser som behövs och var de behövs bäst när det är flera larm samtidigt.

Sid 20

SOTNING

Monopolet under press

Ansökningar om egensotning rasar in. För att få frågan rättsligt prövad säger flera kommuner nej till egensotning.

Sidan 4

Delade meningar om 112-tjänsten

MSB vill inte ha en ny myndighet utan ser fördelar med att alarmeringstjänsten hamnar hos MSB. Flera remissinstanser är kritiska till utredningen.

Sidan 6

UTBILDNING

SMO-studerande har erfarenhet

En undersökning visar att bilden av att SMO-studerande saknar yrkeserfarenhet är felaktig.

Sidan 5

SOCIAL ORO · ARBETE UNDER RISK FÖR ATTACK SID 8

Bättre stöd till kommunerna

➔ Varje kris börjar och slutar i en kommun, brukar man säga. En kris i en kommun kan bli en nationell eller internationell angelägenhet, men det omvända gäller också – tsunamikatastrofen 2004 visar att händelser långt bort kan få konsekvenser på det lokala planet här hemma. Men hur ge ett sammanhållet stöd till 290 kommuner, var och en med unika förutsättningar?

I maj 2013 skrev MSB och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, en ny överenskommelse om kommunernas krisberedskap som börjar gälla 1 januari 2014. Det är en överenskommelse som tydliggör vad kommunerna förväntas göra och hur MSB och länsstyrelserna ska stödja utvecklingen av kommunernas förmåga att förebygga och hantera kriser.

Varje kommun har ansvar för de föreberedelser och åtgärder som krävs för att åstadkomma trygghet och säkerhet för sina invånare. Kommunernas arbete med trygghet och säkerhet omfattar väldigt mycket mer än det som styrs av LEH*: socialtjänstlagen, lagen om skydd mot olyckor, kommunallagen till exempel. Den som har ansvar för att verksamheten fungerar i vardag, är också den som har ansvaret vid omfattande störningar i samhället. Och det som fungerar till vardags ska, helst, fungera någorlunda även vid påfrest-

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

Jag räknar med att MSB och länsstyrelserna blir bättre på att ge ett sammanhållet stöd till kommunerna.

ningar och snabbt kunna återställas efteråt.

De uppgifter som kommunerna har ansvar för enligt LEH är: risk- och sårbarhetsanalyser, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, höjd beredskap och rapportering till länsstyrelsen. Länsstyrelserna i sin tur rapporterar till MSB.

Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser. Denna plan ska utgöra en del i ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Under perioden 2014-2018 vill staten dessutom stimulera ytterligare samverkan inom kommuner, samt mellan kommuner och andra aktörer genom ett samverkansställe.

2014 blir ett förberedelseår inför kommunernas beslut om kommande mandatperiods planering enligt LEH och enligt denna nya överenskommelse. Överenskommelsen ställer också krav på MSB och på länsstyrelserna.

Inför mandatperioden 2015-2018 ska MSB, tillsammans med länsstyrelserna, SKL och representanter för kommunerna ta fram en övergripande plan för stödet till kommunerna för hela mandatperioden. Det är då naturligt att vi på MSB i samband med detta tar fram övergripande planer för motsvarande

period även för vårt stöd till kommunernas arbete inom ramen för lagen om skydd mot olyckor, LSO.

I mitten av mandatperioden ska MSB, SKL och representanter från länsstyrelserna följa upp hur arbetet med uppgifterna fortlöper och om stödet behöver anpassas jämfört med vad som planerats. Inför varje ny mandatperiod (från och med perioden 2019-2022) ska målen i överenskommelsen ses över och vid behov utvecklas. I samband med denna översyn ska även kommunernas generella behov av stöd från såväl MSB som länsstyrelserna, diskuteras och konkretiseras i en gemensam inriktning för den kommande periodens arbete.

Jag räknar med två effekter av överenskommelsen: en ökad krisberedskapsförmåga i kommunerna till gagn för medborgarna, men också att MSB och länsstyrelserna blir bättre på att ge ett sammanhållet stöd till kommunerna, baserat på kommunernas mandatperioder.

LEH är en förkortning för lagen om kommuner och landstings åtgärder i för och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Ledaren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msb.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msb.se

Adress
Tjugofyra7, L 255
651 81 Karlstad

E-post
redaktionen@tjugofyra7.se

Webb
www.tjugofyra7.se

Upplaga
36 500 exemplar

Tryck
Pressgrannar Linköping.
Tryckt på miljövänligt papper.
Tryckdag detta nummer: 12 september.
Nästa nummer är ute:
3 december.

INNEHÅLL #19

10

22

8

NYHETER

Hot och stenkastning i Husby

Sidan 8

Fjärde konferensen om informations-säkerhet

Sidan 10

Strategi mot klimat-hot saknas

Sidan 14

Skolbränder kräver ökade insatser mot individen

Sidan 15

Effektivare med sambruk

Sidan 22

PAUS

Lindström, Tiokampen och Ordflåtan

Sidan 18

ERFARENHETER

Etanol i kaminer och lampor en brandrisk

Sidan 26

Vi påminner: Prenumeration ska förnyas

Tack för att du läser Tjugofyra7.

Vi hoppas du vill fortsätta med det.

Och vi påminner om att din prenumeration behöver förnyas för att tidningen ska skickas till dig även i fortsättningen.

■ För att få tidningen även i fortsättningen ska du som läsare bekräfta din prenumeration.

Det kan göras på två sätt. Helst genom att besöka vår webbplats (se beskrivning nedan) eller göra det skriftligt till redaktionen.

Det finns flera skäl till att prenumerationer behöver förnyas.

Tjugofyra7 är en gratistidning vilket gör att man kanske inte är lika noga med att avbeställa prenumerationen när man flyttar eller inte längre aktivt läser tidningen.

Vårt register har ingen koppling till flyttjänster eller folkbokföring vilket innebär att adressändringar och avbeställningar vid dödsfall måste anmälas till redaktionen av er läsare eller anhörig.

Att trycka och skicka ut tidningar som kommer i retur för

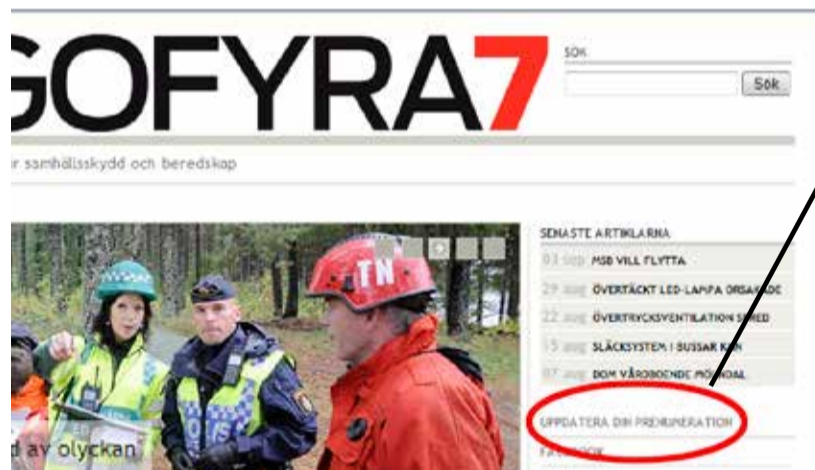
att adressaten är okänd, eller som hamnar i pappersåtervinningen är slöseri och en belastning för miljön.

Därför gör vi nu en satsning för att uppdatera vårt prenumera-tionsregister.

Tjugofyra7 har drygt 36 000 prenumeranter och redaktionen på två personer har ingen möjlig-het att hantera detta via epost eller telefon.

OBS: det här gäller inte dig somtagit ny prenumeration eller adress-ändrat under 2013.

Så här uppdaterar du på nätet

1 Gå in på www.tjugofyra7.se, klicka på "Uppdatera din prenumeration".

2 Du får upp en sida som visar var prenumera-tionsnumret finns på din tidning. Fyll i ditt prenumera-tionsnummer och postnummer. Klicka på "Gå vidare".

3 Under inloggningsuppgifterna öppnar sig dina adressuppgifter. Skrolla ner och kontrollera att de är rätt, ändra vid behov och spara.

Adressändring

Om du flyttar eller byter jobb och vill adressändra gör du det enkelt på egen hand i fortsättningen på vår webbsida. Du går tillväga på samma sätt som när du nu förnyar prenumerationen.

Det går även bra att skriva brev

Om du inte har möjligt att bekräfta din prenumeration via internet kan du göra det genom att sända dina adressuppgifter per post. Bifoga även prenumera-tionsnummer.

Skicka till:
Tjugofyra7
Prenumeration
L255
651 81 Karlstad

FRÅGOR TILL...

...Linnéa Grahn som på en Grönlandsexpedition sökt fartyget Vega.

I förra numret berättade vi att Linnéa Grahn skulle följa med Ola Skinnarmo för att söka Nordenskiöld's sjunkna fartyg.

1 Hittade ni Vega?

– Nej, det gjorde vi inte. Men vi kunde konstatera att fartyget inte ligger där det påstods ligga. På så vis var det ändå en lyckad expedition. Vi hade tur med väderet för sökningen. Samtidigt var området svårökt, som en fjällkedja av isberg under ytan. Vi sökte på 100-500 meters djup och betade av en yta på 320 kvadratkilometer.

2 Vad är teorin då?

– Antingen ligger fartyget någon annanstans, eller också har ett isberg krossat det. Jag

tror på det senare med tanke på hur stora isbergen är. Som höghus. De kalvar loss från inlandsisen och flyter iväg.

3 Var det en tuff resa?

– Både och. Bitvis hårt väder. Längs grönlandskusten var det ganska lugnt. Men på vägen dit var det en del stormar. Av och till mådde man inte så bra då. Det fanns stunder då jag undrade vad vi höll på med.

4 Vilken var den största upplevelsen?

– Svårt att ta ut en specifik upp-

levelse. Men när en späckhuggarfamilj följde med oss en stund, eller när nyfikna knölvalar simmade runt oss är svårslagna stunder.

5 Blir det någon mer expedition i framtiden?

– Garanterat. Frågan är vad.

6 Nu tränar du för VM i multisport i Costa Rica?

– Jag går från arktis till luftfuktighet och djungel. Bastu är ett sätt att anpassa sig, helst ångbastu. Målet för vårt lag är först och främst att komma i mål. I

förra VM var det bara 15 av 70 lag som klarade hela banan.

7 Tuff bana alltså?

– Vi ska både genom djungler med 35 gradig värme och över berg där temperaturen kan gå ner till nollgradigt. Blir en prövning att navigera i djungeln när det är becksvalt, Paddling, löpning och mountainbike är grunderna i tävlingen som täcker landet från kust till kust och från norr till söder.

Kommuner får mängder med ansökningar om egensotning där behöriga sotare ska anlitas. Branschen anser att nuvarande reglering för sotningen inte fungerar.

FOTO: PER LARSSON

Striden om sotningen

■ Kommuner drunknar i tusentals ansökningar om egensotning

Sotningsmonopolet är satt under press.

I allt fler kommuner ramlar det in ansökningar om egensotning som ska utföras av en annan sotare än den kommunen skrivit avtal med.

En del säger blankt nej medan andra drunknar i ansökningar.

■ Ystad, som ingår i Sydöstra Skånes räddningstjänstförbund, verkar värst drabbat.

Tom Setterwall

– Vi är nu uppe i närmare 4 000 ansökningar och det har nästan knäckt vår administration. Vi har en och en halv administrativ tjänst och har fått sätta in brandmän på övertid, men inte heller det har räckt utan vi har tvingats ta in en konsult för att hantera ansökningarna, berättar räddningschefen Tom Setterwall.

Situationen skulle kunna vara den samma på flera håll, till exempel i Laholm och Örebro, men där har man bestämt sig för att stämma i bäcken och har helt enkelt sagt blankt nej till egensotningar.

Lagtolkning

Vi tänker driva det så långt som möjligt för att få rättslaget klarlagt. Vad menar lagstiftaren?

Pär-Åke Eriksson, räddningschef Laholm

Den dörr som Lagen om skydd mot olyckor (LSO) öppnade på glänt genom möjligen till egensotning nu har ställts upp på vid gavel.

Det som skett i flera fall är att den tidigare sotaren, missnöjd med att ha förlorat upphandlingen, lockat över gamla kunder.

Egensotning kan ske på två sätt. Antingen kan fastighetsägaren själv ha kompetens eller också anlitas en person med formell behörighet att utföra sotningen.

– Vi handlade upp en ny entreprenör årsskiftet. Sedan dröjde det inte länge förrän vi fick in rätt många ansökningar om att en annan behörig sotare skulle få sota. Det kom in ett 20-tal ansökningar i veckan och sedan har det ökat och jag vet inte hur många vi är uppe i nu, säger

Pär-Åke Eriksson, räddningschef Laholm.

Kommunen anser att mängden ansökningar urholkar entreprenörskapet.

– Som kommun ska vi värna de som vi handlat upp. Vi tycker inte det är skäligt att göra en upphandling på ett visst antal objekt men att bara två tredjedelar finns kvar ett halvår senare. Därför bestämde vi oss för att avslå ansökningarna.

– I proppen till Lagen om skydd mot olyckor står att kommunen får bevilja egensotning. Det vill vi få tolkat, innebär får att vi måste medge tillstånd? Vi tänker driva det så långt som möjligt för att få rättslaget klarlagt. Vad menar lagstiftaren? säger Pär-Åke Eriksson.

Flera har överklagat avslaget till länsstyrelsen som inhämtat yttrande från MSB. Myndigheten ger inte Laholm och andra något stöd utan svarar bland annat så här:

”Enligt MSBs uppfattning framgår det av förarbetena till LSO att det som ska prövas vid en ansökan om att låta annan utföra sotning är om detta kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Att väga in några ytterligare faktorer, såsom kommunens avtal med den entreprenör som upphand-

lats, i bedömningen ger förarbetena inget stöd för.”

Avslag med ungefär samma motivering har Nerikes brandkår fått från både länsstyrelsen och Förvaltningsrätten. Nerikes brandkår tänker också driva frågan för att få ett avgörande och har överklagat till Kammarrätten.

– I proppen till LSO skriver man om ökad konkurrens, men vilken konkurrens? Man öppnar för möjligheten anlita andra entreprenörer som är fria att sätta sitt pris, medan sotaren vi har avtal med har en taxa fastställd av direktionen. Han kan ju inte konkurrera med ett annat pris, säger Ulf Smedberg, Nerikes brandkår.

Laholm och Nerikes brandkår gör samma tolkning, det finns ingen skyldighet att säga ja.

– Det känns inte som det var tanken när LSO kom, utan avsikten som vi uppfattar det, handlade om att ge kommunen möjlighet att öppna upp i glesbygd, men inte vara tvingad att säga ja.

I Ystad har problemet av lokalpressen döpts till Sotningskriget. Av allt att döma ingen överdrift. Upphandlingen har överklagats i flera omgångar,

räddningschefen har JO-anmälts och fått mängder med ilska telefonsamtal, en del med förtäckta hot.

Det har fått räddningschefen Tom Setterwall att bjuda in till en konferens med rubriken ”Kommunerna får sota för monopolet”. Intresset är stort.

– Det här är ett stort problem som enskilda kommuner inte kan lösa. Vi måste ta upp problemen med MSB och Försvarsdepartementet för att få en nationell lösning, säger Tom Setterwall.

Branschen är enig i att det är viktigt att Försvarsdepartementet uppmärksammar att nuvarande reglering innebär vissa problem för både kommunerna och för skorstensfejrarföretagen.

– Det finns säkerligen flera olika orsaker till varför de här problemen uppstått. En är att dagens system är ett mellanting mellan kommunalt ”monopol” och ett öppet konkurrensutsett system. Det borde utredas om det är möjligt att tydligare välja väg och göra lagstiftningen mera konsekvent med detta vägval, säger Patrik Perbeck, enhetschef på MSB.

GUNNO IVANSSON

SMO-studerande mer erfarna än många tror

■ – Debatten är lite onyanserad ibland

SMO-studenter – teoretiker utan arbetslivserfarenhet?

Det är en vanlig uppfattning bland räddningstjänstanställda. Men en undersökning visar att den är tämligen felaktig.

70 procent arbetade innan utbildningen, de flesta inom praktiska yrken.

■ MSB har genomfört en undersökning 370 SMO-studerande, varav 50 kvinnor, som examinerades 2010-12 har svarat. De sex månaderna närmast innan de började SMO-utbildningen hade 70 procent arbete.

– Debatten om SMO-studerande är lite onyanserad ibland. Det förhåller sig inte som många tror, och det är inte heller vad lärarna ser framför sig i lektionssalarna, säger Per Hulling, kvalitetsutvecklare på MSBs utbildningsenhet.

Vanliga yrkesområden för män innan SMO-tiden är

Per Hulling

chaufför, elektriker, försvarsmakten, lagerarbete och vikarierande heltidsbrandman. Bland kvinnor är säljare, deltidbrandman, omvårdnad och skola vanliga bakgrunder.

– Ganska många har haft hantverksyrken. Uppfattningen att SMO-arna kommer direkt från gymnasiet är direkt felaktig eftersom medelåldern bland studenterna är 25 år för kvinnor och 27 för män, säger Hulling.

20 procent av eleverna kommer från studier, men bara 6-7 procent direkt från gymnasiet.

Efter studietiden har 80 procent fått jobb. 60 procent hade det redan vid examen, för fyra procent tog det mer än sex må-

nader att få jobb. Över 60 procent har tillsvidareanställning.

Kommunal räddningstjänst är vanligaste arbetsgivaren (61 procent av kvinnorna och 46 procent av männen). 15 procent har anställning som deltidbrandmän vid sidan av ett ordinarie arbete.

När SMO-utbildningen startades 2003 lanserades den som mycket bred med många möjliga karriärval. Men förutom de som är anställda i kommunal räddningstjänst är det bara tio procent som jobbar inom skydd mot olyckor.

– En del andra yrken än brandmän kan finnas inom räddningstjänsterna som numera jobbar bredare. Men eftersom våra undersökningar visar att det i huvudsak är inom räddningstjänst som utbildningen ger arbete har den bredare arbetsmarknaden tonats ner i vår marknadsföring.

De allra flesta studerande (63 procent kvinnor och 83 procent män) anser att kvinnor ges fördelar när räddningstjänsterna rekryteras.

Det anses att kvinnor har lättare att komma på intervju och bara de klarar testen så erbjuds de nästan alltid jobbet. De flesta, både kvinnor och män, tycker det är fel sätt att få in fler kvinnor i räddningstjänsten.

Räddningstjänsterna rekryter dock andra än från SMO. 63 procent av de som anställdes 2012 hade SMO-examen. Det är ett skäl till att MSB minskat antalet elever på skolorna.

– Det har funnits synpunkter på att vi tagit in för många studenter, och den kritiken har nog varit riktig. Det är för många som vill ha jobb inom räddningstjänst som inte får det. Det är slöseri för såväl den enskilde som för staten.

Från undersökningen kan också noteras att Lia-perioden (praktik) under studierna är viktig. Runt hälften av studenterna som fått jobb i kommunal räddningstjänst är anställda där de hade sin praktik.

Det finns också synpunkter på att utbildningen har för lågt tempo och låga krav, flera har angett att de skött heltidsjobb samtidigt som de studerat på distans.

– Det är något vi jobbat med och sedan två år tillbaka har kraven höjts. Utbildningen når längre, de studerande lär sig mer. Det är mer vanligt nu att studerande som läser på distans hoppar av utbildningen för att det inte går att kombinera med jobb. En signal om att tempo och krav höjts, säger Per Hulling.

PER LARSSON

Ändring i frister för brandskyddskontroll

Fristerna för brandskyddskontroll kommer att förändras.

Statistiken visar att det stora problemet är de pannor och lokaledstäder som eldas med ved.

■ – För olje- och gaspannor, pelletseldade värmepannor samt vissa pelletseldade lokaledstäder bedömer vi det möjligt att förlänga fristerna, säger Patrik Perbeck, enhetschef på MSB.

Fristerna för brandskyddskontroll har varit de samma sedan Lagen om skydd mot olyckor (LSO) trädde i kraft 2004.

I departementsskrivelsen från 2009 som kom efter försvarsdepartementets uppföljning av LSO påpekades att MSB bör se över fristerna.

En förstudie har genomförts

för att se om det var möjligt att förlänga fristerna på de objektskategorier som enligt statistiken utgör lägst risk.

– Vi bedömer att flera frister kan förlängas utan att brandskyddet påverkas negativt. Därför har vi inlett en revidering av föreskrifterna om sotning och brandskyddskontroll.

Det har i olika sammanhang framförts många synpunkter på fristerna. I dag är fristerna 2, 4 eller 8 år och de flesta objekt får två eller åtta år.

– Vanliga synpunkter är att man tycker att de korta är för korta och de långa är för långa. I revideringen ska vi bland annat se över den stora skillnaden mellan de två olika fristerna som lokaledstäder och kökspisar kan få, vilket idag är antingen två eller åtta år. Kraven ska också förtydligas så att till-

lämpningen blir enklare och mer lättbegriplig för såväl den enskilde som för kommunens brandskyddskontrollanter och tjänstemän, säger Patrik Perbeck.

Patrik Perbeck understryker att som MSB ser det kommer inte en eventuell omreglering av sotningsverksamheten att påverka fristerna för brandskyddskontrollen.

För arbetet med de nya föreskrifterna har en arbetsgrupp bildats bestående av Patrik Perbeck och Håkan Sten, MSB, Claes Nicklasson, räddningstjänsten Östra Blekinge och Hasse Olsson, Skorstensfejarmästarnas riksförbund.

Föreskrifterna författas under hösten, skickas ut på remiss efter årsskiftet för att – om allt går planenligt – träda i kraft 2015.

GUNNO IVANSSON

MSB utreder eCall

■ EU-kommissionen har lagt förslag om obligatoriskt införande av eCall, systemet som vid en trafikolycka omgående kan larma via 112 och ge position för fordonet.

MSB har fått regeringsuppdrag att analysera och redovisa konsekvenserna av ett införande av nödlarmssystemet.

– Vi ska redovisa vad som måste göras för att Sverige ska kunna införa systemet, säger Bo Andersson, MSB.

MSB har i tidigare remissvar uttalat sig positivt till eCall, inte minst kan det i glesbygd innebära snabbare insatser och därmed snabbare vård för skadade.

– Systemet gör det också möjligt för larmoperatören att prata med personer i det fordon larmet kom ifrån.

Larmsystemet kan vara kopplat till krockkuddar, bilbälte eller liknande. Vid en olycka aktiveras larmet till 112 och operatören får då även fordonets position.

Om EU beslutar att systemet ska införas innebär det att

EU-länderna ska ha harmoniserande mottagarsystem. Det kräver också att tekniken finns i nya fordon. Personbilar och lätta nyttofordon föreslås omfattas av kravet.

I regeringsuppdraget samarbetar MSB med flera myndigheter. Arbetet ska vara klart i december. EU-kommissionens förslag är att systemet inför senast 1 oktober 2015.

Insatser för Syrien-krisen

■ 2 miljoner har flytt krigets Syrien sedan krisen startade.

MSB har sedan början av 2012 funnits på plats i framförallt Jordanien och Libanon, där FN och EU stöttats med experter och kontorslösningar.

Förutom enskilda sekonderingar handlar det främst om att skapa arbetsförhållanden för FN-personal vid flyktingläger och flyktingmottagningar.

Under 2013 har Sida anslagit 30 miljoner för 32 olika insatser. Under september har MSB 16 personer i Jordanien, fem i Libanon och en i Turkiet.

Alarmeringstjänsten bör hanteras i myndighetsform och då är det lämpligast att placera verksamheten hos MSB, anser MSB.

FOTO: TOBIAS OHLIS

MSB vill ta över alarmeringstjänsten

MSB anser att en statlig alarmeringstjänst bör placeras hos – MSB.

– Vi ser många fördelar med att integrera alarmeringstjänsten i MSB. Jag ser att det skulle kunna bli riktigt bra, säger generaldirektör Helena Lindberg.

■ 3 september gick remisstiden ut för Marie Hafströms utredning om alarmeringstjänsten.

MSB anser i sitt svar att det är en helt nödvändig åtgärd att alarmeringstjänsten ska hanteras i myndighetsform.

– Utifrån det har vi naturligtvis vridit och vänt omsorgsfullt på frågan var alarmeringstjänsten bör hamna, vägt för- och nackdelar, säger Helena Lindberg.

Helhetsperspektiv på samhällsskydd och beredskap, bättre förutsättningar för samordning och effektivare resursutnyttjande är några av MSBs tunga argument för att inte bilda ytterligare en myndighet.

Två myndigheter skapar risk för dubbelarbete, eller att myndigheterna bygger lägesbilder utifrån olika förutsättningar med risk för motstridiga budskap.

MSB anger också att en sammanhållen myndighet bättre kan stödja blåljusmyndigheterna.

Placeras alarmeringstjänsten i MSB konstateras att myndighetens identitet får en tyngdpunktsförskjutning mot operativ verksamhet.

■ **Kan det påverka annan verksamhet i myndigheten negativt?**

– Vår bedömning är att det inte har negativ påverkan, under förutsättning att alarmeringstjänsten inte underfinansieras. Verksamhetsmässigt ser jag bara fördelar.

■ **MSB reser frågetecken till**

Helena Lindberg

kostnadsberäkningarna i utredningen.

– Det är svårt att tränga igenom den ekonomiska analysen, men vår bedömning är att utredaren inte tagit tillräcklig höjd.

■ **Marie Hafström föreslår att en ny myndighet bildas.**

– En ny alarmeringsmyndighet skulle riskera att återskapa en situation där två myndigheter arbetar med delvis samma frågor till samma målgrupper. Ett av regeringens syften när MSB bildades var att undvika just detta. Att organisera alarmeringstjänsten inom MSB är att hålla fast vid grundtanken. Bildas en ny myndighet är man inte trogen reformen för bildandet av MSB, säger Helena Lindberg

I remissvaret konstateras att det för MSB skulle framstå som en återgång till den identitet Krisberedskapsmyndigheten hade och som då kritiserades för avsaknad av egentlig uppgift under en pågående kris.

Blir förslaget om en ny myn-

dighet verklighet anser MSB att det krävs nya överväganden om vilka verksamheter som ska tillföras MSB och vilka som eventuellt ska flyttas från MSB till den nya myndigheten. Det senare kan bland annat gälla Rakel, Wis och system för varning.

– Vi bedömer att den som ansvarar för alarmeringen också bör ansvara för tekniska stödsystem för samverkan och informationsdelning vid olyckor och kriser. Det här påverkar även lägesbild, stöd till samordning, förmodligen även frågor kring metodik.

– Det skulle fungera med två myndigheter också, men det skulle kräva en noggrann genomlysning av synergifrågor och kostnadsfrågor.

Polisen har i dag egen larmcentral. Huruvida polisen fullt ut ska ansluta sig med övriga blåljusmyndigheter i alarmeringstjänsten är inte helt tydligt i utredningen. MSB föreslår tvingande anslutning till

alarmeringstjänsten för polisen, ambulanssjukvården och kommunal räddningstjänst, samt på sikt även statlig räddningstjänst för att skapa enhetlighet och robusthet.

– Det här har lite längre tidsperspektiv. Allt behöver inte göras på en gång, men när polisen nu ser över sin organisation finns möjlighet att tackla detta, säger Helena Lindberg.

Kärnuppgiften för alarmeringstjänsten anser MSB ska vara ensamrätt på mottagning, behandling och vidareförmedling av nödsamtal. Verksamheten ska bedrivas med statliga medel och inte behöva upphandlas enligt regler om offentlig upphandling.

Om Alarmeringstjänsten blir statlig kan man räkna med att åtminstone 80 procent av SOS Alarms personal, som 2012 var 827 personer, flyttas till i statlig verksamhet.

PER LARSSON

Synpunkter från MSB i remissvaret

■ Alarmeringsfunktionen ska inte leda några insatser och inte ha något utökat mandat inom blåljusmyndigheternas ansvarsområde. Rutiner och arbetssätt som fungerar bra i dag ska inte ändras

■ Ingen uppdelning i hantering av sjukvårdslarm med olika prioritering. Det skulle försvåra en effektiv akutsjukvård.

■ MSB ser preliminärt en fördel om alarmeringscentralerna lokaliseras till de sju orter som blir polismyndighetens huvudorter, samt eventuellt någon mer ort.

■ Automatlarm från vissa objekt ska ingå i alarmeringsfunktionens uppdrag. Det behöver förtydligas vilka.

■ Det är angeläget att alarmeringsfunktionen kan utföra det som utförs av krisberedskapsfunktionen (KBX).

■ Den myndighet som ska ansvara för alarmeringen bör omfattas av förordningen om krisberedskap och höjd beredskap. Det ger ansvar att medverka i gemensam planering för höjd beredskap.

■ Offentliga aktörer med uppgifter inom allmän ordning, säkerhet eller hälsa bör av alarmeringstjänsten erbjudas tjänster inom olycks- och krisberedskapsområdet, begränsade till det som är väsentligt för att hantera en olycka eller kris.

■ Alarmeringsfunktionen ska erbjuda tjänster som stärker förmågan på lokal och regional nivå. Det kan handla om att aktivitera eller informera kommunala jourer, Posom-grupper och kommunala beslutsfattare. Om möjligheten inte ges kan det tvinga kommunerna att skaffa parallella funktioner för lokal krisberedskap.

■ Jourhavande präst och socialjour bör kunna nås via 112.

■ MSB instämmer i behovet av lämplig utbildning för larmoperatörer och utformar den gärna. Utbildningen bör inte vara ett behörighetskrav eftersom det bara finns en arbetsgivare och en reglering skulle ställa krav på EU-anpassning.

■ Samordning av informationsnumret 113 13 och krisinformation.se är en möjlighet för en mer sammanhållen informationskedja.

Så tycker andra om utredningen

Alarmeringstjänstutredningen gick ut till 115 remissinstanser. Ytterligare 21 organisationer har lämnat yttranden.

Här är några av dem i korthet.

Polisen

"Skyldighet att ansluta sig"

■ **Polisen** är den myndighet som i dag inte är med fullt ut i alarmeringstjänsten.

Men Rikspolisstyrelsen anser att blåljusmyndigheterna bör ha skyldighet att ansluta sig till ett nytt samhällsgemensamt ledningssystem. Ett system som polisen anser Alarmeringsmyndigheten bör få i uppdrag att äga och förvalta och där även Rakelsystemet bör ingå.

Larmcentralerna ska ha plats för blåljusmyndigheterna så att de under pågående larmbehandling därifrån kan leda och styra egna resurser. Alarmeringsmyndighetens larmoperatörer ska också kunna bistås.

Blåljusmyndigheterna ska också kunna bedriva stabsarbete i centralerna.

Rikspolisstyrelsen stödjer en alarmeringsfunktion i myndighetsform. Men informationsnumret 113 13 ska inte skiljas från 112, det anses varken säkert eller rationellt.

Socialstyrelsen

"Brist på analyser och motiveringar"

■ **Socialstyrelsen** är positiv till inriktningen mot en samlad alarmeringstjänst. Myndigheten anser dock att förslagen är alldeles för ofullständigt utredda och motiverade.

Frågetecknen gör att Socialstyrelsen inte kan ta ställning till hur alarmeringstjänsten ska organiseras.

Det är framförallt två frågor som Socialstyrelsen vill ha bättre belysta.

Myndigheten efterlyser en fördjupad analys av vårdgivansvaret och hur medicinsk kompetens kan tillhandahållas på olika sätt, genom "medlyssning" vid larm eller andra samverkansformer.

Ska ansvaret för alarmeringstjänsten vara ett myndighetsansvar som utredaren föreslår? Uppfattningarna är delade.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Socialstyrelsen vill ha samverkan med andra myndigheter bättre belyst, inte minst frågan om gemensam teknisk plattform.

SOS Alarm

Vill ha fortsatt ansvar

■ **SOS ALARM** ser sig självt som fortsatt ansvarig för alarmeringstjänsten.

Förslaget att larmkedjan ska hanteras av en aktör stöds och man anser att bolaget ska fortsätta ansvara för verksamheten i modifierad form.

Det framförs att bolagsformen är att föredra, ger möjlighet till förhandling och samtycke och att den kan säkra lokal och regionalt inflytande.

SOS Alarm anser också att finansiering ska fortsätta som tidigare med avtal mellan parterna.

Förslaget att dela på ansvaret för akuta och icke akuta händelser är SOS motståndare till, erfarenheten säger att det inte är möjligt att förutsätta hur en situation utvecklas.

■ **Föreningen Sveriges brandbefäl** stöder förslaget att en aktör har det samlade ansvaret för samhällets alarmeringsfunktion, att det skapas en samordnad teknisk plattform och att anslutningen till den nya alarmeringsfunktionen blir obligatorisk.

■ **Datainspektionen** förklarar sig skarpt kritiskt till utredningsförslaget om en myndighet som ska vidareförmedla larm och utveckla en gemensam teknisk plattform.

Skälet är att det saknas en analys om vilka konsekvenser förslaget har för skyddet av den personliga integriteten.

■ **Statskontoret** ställer sig bakom en nationell alarmeringsverksamhet i myndighetsform, men uppgiften bör avgränsas till larmbehandling i nödsituationer.

Statskontoret ser fördelar med att verksamheten inordnas under en befintlig myndighet och saknar skäl för att bilda en ny myndighet. Samtidigt konstateras att med förstärkta uppgifter inom tillsyn är inte MSB lämpligt som ansvarig myndighet för alarmeringsfunktionen.

■ **Vårdförbundet** tvekar kring att bilda en ny myndighet, anser inte möjligheterna till förbättringar inom nuvarande organisation är genomlyst.

Förbundet vänder sig framförallt mot en uppdelning av ambulansdirigering utifrån prioritering.

Med modern teknik är inte samordning till ett fåtal larmcentraler självklart nödvändigt.

■ **Konkurrensverket** har kortfattat meddelat att man inte har några invändningar mot utredningens förslag.

SKL

"Skapar fler problem än det löser"

■ **SKL** anser att en ny alarmeringsmyndighet skapar fler problem än det löser.

– Till exempel föreslås att myndigheten endast ska sköta utlarmning vid mycket akuta tillstånd medan övriga ärenden hänvisas till bland annat kommuner och landsting. Olika instanser ska alltså dirigera samma resurser. Det kommer inte att fungera i praktiken, säger SKLs ordförande Anders Knappe till skl.se.

Kommuner och landsting skulle tvingas bygga upp parallella ledningscentraler till stora kostnader, anser SKL.

SKL föreslår i stället att dagens form utvecklas och vill att SOS förutom att sköta 112 ges ensamrätt när det gäller utlarmning av ambulanssjukvård och kommunal räddningstjänst.

– Samtidigt får kommuner och landsting fortsatt inflytande, vilket är oerhört viktigt, säger Anders Knappe.

■ **Uppsala läns landsting** är ett av fyra landsting som nyttjat Medhelp för ambulansdirigeringen men som nu förhandlar om återgång till SOS Alarm.

Landstinget säger, till skillnad från SKL, ja till en statlig myndighet för alarmering och anser att den kan inordnas under MSB.

Landstinget framhåller att det bör förtydligas att staten tar ansvar för larmtjänsten och övriga aktörer hanterar sina delegerade frågor.

■ **Stockholms läns landsting** är kritiskt till utredningen, anser den inte tillfredsställande ur hälso- och sjukvårdsperspektiv.

Landstinget anser att larmsamtal gällande sjukvård inte bör tas emot av personer utan medicinsk kompetens. Landstinget anser också att utlarmning av ambulanser bör hållas samman i en funktion.

Däremot är man positiv till att staten tar ett mer övergripande ansvar för regelverk, tillsyn och gemensam teknik.

Inledningsvis förlade polisen sin ledningscentral till Kista brandstation, men räddningstjänsten sa nej. – En viktig signal med vårt ställningstagande är att vi inte upplåter våra för polisens verksamhet. Vi har olika uppdrag och vi anser att det är viktigt att hålla isär dessa, säger Ola Malmstedt, Storstockholms brandchef sedan 1 september.

”Vi ska inte ge oss in i hot

STOCKHOLM

Anlagda bränder i bilar och containrar hör till vardagen för räddningstjänsten i Stockholm. Natten mellan 19 och 20 maj inträffade fler bränder än normalt, men inget tydde på att det skulle eskalera till oroligheter som omfattade hela Stockholms län.

■ Natten till den 20 maj förvärrades situationen ytterligare och oroligheterna spreds från Husby till andra förorter. På morgonen 21 maj skulle ledningen åka till Brand-konferensen i Piteå, men efter ett besök på brandstationen i Kista på morgonen avbokades flygresan.

– Vi stannade förmiddagen

på stationen och uttalade ledningens inriktning som i kortet var: vi har ett samhällsuppdrag och ska så långt möjligt utföra det uppdraget, men med en bra säkerhet för personalen och en rimlig arbetsmiljö. Vi har inte en uttalad offensiv roll där vi ska ge oss in i hotsituationer med stenkastning utan bara om det är möjligt ska insatsen genomföras, säger brandchef Ola Malmstedt.

Samverkan på insatsledningsnivå förstärktes genom att vakthavande brandingenjör och polisens yttre kommissarie placerades på en gemensam ledningsplats i området. Åtgärden gav kontroll på vilka områden som var säkrade och förhindrade många gånger

att styrkorna utsattes för stenkastning.

Ledningen träffade medlemskommunerna för att berätta vad som inträffat, hur räddningstjänsten såg på situationen och vilket stöd man kunde utgöra i det fortsatta arbetet.

Frågan aktualiserades om räddningsledaren har rätt att fatta beslut om att inte genomföra en insats.

– Det är alltid räddningsledaren som gör riskbedömningen. Upplever denne att situationen är så hotfull att insatsen inte kan genomföras utan att riskera att personal skadas så vi drar oss tillbaka. Detta är något som vi som arbetsgivare står bakom till hundra procent, säger brandchef Ola Malmstedt.

Inte kombattanter

”Vi ska inte genomföra insatser där det finns överhängande fara för att vår personal skadas”

Ola Malmstedt, brandchef

Det dök också upp diskussioner om skyddet skulle kunna stärkas ytterligare.

– Vi har valt ett passivt skydd och laminerat rutor på alla tunga bilar så stenar inte ska hamna inne bilen. Samtidigt har vi gjort klart att det inte är för att vi ska ge oss längre in i situationer. Vi ska inte genomföra insatser där det finns över-

hängande fara för att vår personal skadas.

Räddningstjänsten har en nära samverkan med polisen och vid oroligheter och förra året placerade polisen sin ledningsplats på Kista brandstation. Den här gången sade räddningstjänsten nej.

– **En viktig signal** med vårt ställningstagande är att vi inte upplåter våra brandstationer till ledningsplats för polisens verksamhet. Vi har olika uppdrag och vi anser att det är viktigt att hålla isär dessa.

Under veckan som oroligheterna pågick informerades den politiska direktionen och det förekom även kontakter på nationell nivå. Ola Malmstedt är nöjd med att räddningstjänst-

Oron ökade när det upptäcktes att det placerats gasflaskor eller någon form av tryckbehållare i bilar som antänts. I ett fall hade en exploderat och gått rakt genom taket på bilen.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

– Till slut tar det på krafterna när man ser att någon vill göra oss illa, säger Magnus Kark som tillsammans med Andreas Sundmark och kollegorna på Kista brandstation upplevde tuffa nätter i maj.

brandstationer till ledningsplats

FOTO: GUNNO IVANSSON

situationer”

ten som han ser det behöll ett organisatoriskt lugn.

– Jag upplever inte att personalen varit uppenbart arg, negativ eller påtagligt rädd. Däremot tycker jag att de var besvikna och lite ledsna över att bli attackerade när de försöker hjälpa människor. Jag upplevde det mer som en dämpad sorg snarare än ilska över att människor kastar sten.

I Stockholms förorter finns brandvärdar som betalas av bostadsbolagen. De arbetar dagtid i bostadsområden, träffar boende och känner på ett tidigt stadium av om det är oroligt.

– De frågade om de skulle vara på plats som tolkar under oroligheterna och då sade vi nej, det är inte det uppdrag ni

Olika roller

”Vi upplåter inte våra brandstationer till ledningsplats för polisens verksamhet”

Ola Malmstedt, brandchef

har. Brandvärdarna ska informera, utbilda och sprida kunskap. De är inte någon sorts social oro-buffert mellan räddningstjänst, invånare och polis.

Stenkastning mot polis och räddningstjänst har en lång historia i så kallade utsatta områden. Hittills har inga förebyggande insatser lyckats råda bot på problemet.

– Vi har pratat mycket om

vad vi kan göra med vårt uppdrag. De bakomliggande orsakerna är komplexa ur ett socioekonomiskt perspektiv, men jag tror vi kan göra det som kommundirektörerna efterfrågar: visa er lite mer. Visa att vi vill något gott, att vi kan bli en lite naturligare del av folks vardag.

Storstockholm vill ha insatsen granskad.

– Vi har gett Uppsala brandförsvaret i uppdrag att titta på oss, huvudsakligen i ett ledningsperspektiv. Dels för oss själva men också i samverkan med polisen och hur medlemskommunerna har uppfattat vår insats, säger Ola Malmstedt.

GUNNO IVANSSON

Upploppen pressande för brandmännen

KISTA

Oroligheter som i Husby utsätter brandmän för stora påfrestningar både fysiskt och psykiskt. Det är inte bara stenkastning och hot som upplevs pressande. Att släcka i tumult, omgiven av stora folkmassor är mentalt stressande.

■ Oroligheterna började på kvällen 19 maj och natten till 20 maj kom första larmen om brinnande bilar. Det brann i fyra bilar och en lastbil som stod farligt nära en fasad.

– Vi hade inte fått någon förvarning om omfattande oroligheter brandmännen kände direkt de klev ut ur bilarna att det här är inte normalt. Det var otroligt mycket folk i rörelse, säger Magnus Kark, brandmästare i Kista.

Även vid en ”normal” bilbrand är det 50-100 personer som tittar på när räddningstjänsten släcker. Nu skällde polishundar och det var människor över allt.

Bilarna fanns på olika platser och en stod i lågor under en gångbro. För brandmännen kändes det obehagligt att ha människor över sig under släckning. Ungefär samtidigt kom någon och skrek att det brinner i en förskola där det kastats in en molotovcocktail.

Under en släckning kom stort gäng, jagat av polisen, springande mot brandmännen. Räddningsledaren beslöt då att släckningsarbetet skulle avbrytas.

Bilbränder hör till vardagen för brandmännen i Kista. Det är den vanligaste insatsen och stationen och tillhör de som har flest bilbränder i landet.

– Det unika är inte antalet larm, det är att det är så mycket anlagt och att det alltid brinner nattetid. Det brukar börja efter midnatt och upphör när solen börjar gå upp. Så var det också under oroligheterna.

De många larmen gjorde att det placerades en extrastycka på 1+3 vid stationen i Kista.

Ideliga larm gjorde det svårt att upprätthålla vanliga rutiner.

– För killarna blev det röriga nätter, när vi gick hem var det kaos i vagnhallen. Kläderna låg i stora högar och dagskiftet fick ta hand om allt och förbereda för nattsiftet som skulle gå på.

Även den här gången utsattes räddningstjänsten för stenkastning, värst drabbades en styrka från Järfälla där styrkeledaren träffades av en sten som gick genom rutan. Det förekom verbala hot som att om ni släcker blir det synd om er.

Närvaron av stora folkmassor kan upplevas hotfullt.

– Det är svårt att beskriva, men det blir en press i sig, man känner sig trängd.

Enligt Magnus Kark är inte reaktionen bland brandmännen ilska mot upploppsmarkerna.

– Det blev inte så, men man är inte heller taggad som vanligt på att få släcka. Känslan är mer: hur ser det ut när vi kommer fram den här gången?

– Till slut tar det på krafterna när man ser att någon vill göra oss illa.

Räddningstjänsten försöker förebygga och är ute i bostadsområdena för att visa sig. De boende är positiva till räddningstjänsten. Efteråt har folk skickat blommor och ringt på för att tacka brandmännen. Frågan är om det med uppsökande verksamhet går att påverka ”rätt” människor.

– Vi informerar i förväg när vi ska komma, men det är i stort sett ingen som dyker upp, säger Magnus Kark, som tror att brandvärdarnas arbete har större effekt.

– Våra fem brandvärdar gör ett jättejobb. De har ett enormt kontaktnät och har stor betydelse när det gäller att förklara att vi är till för att hjälpa. När situationen varit hotfull och det gått rykten om att det ska bli stenkastning har de kunnat lugna ner stämningen.

GUNNO IVANSSON

I sitt anförande kommenterade försvarsministern Snowden-affären. – I det sammanhanget vill jag betona att vi i Sverige har en signalspaning som är lagreglerad och eventuella inskränkningar i den personliga integriteten ska vara proportionerliga och nödvändiga. Verksamheten är nogt kontrollerad och översynen sker av oberoende myndigheter.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Ska bli världs bäst på IT

■ Kräver väldigt bra informationssäkerhet, säger försvarsministern

– Regeringen har som ambition att Sverige ska bli bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Det ställer också krav på att bli väldigt bra på informationssäkerhet.

■ Det sade försvarsminister Karin Enström i sitt tal på konferensen Informationssäkerhet för offentlig sektor. Årets konferens var den fjärde och anordnas av MSB i samarbete med de så kallade Samfi-myndigheterna.

För nästan två år sedan fattade regeringen beslut om den digitala agendan och i den lyfter man fram samhällets informationssäkerhet.

– Sedan förra konferensen har Socialstyrelsen, Datainspektionen, E-delegationen och MSB tagit fram strategier för informationssäkerhet. Jag är övertygad om att strategierna kommer att betyda mycket för

arbetet med informationssäkerhet i den offentliga sektorn. Dessutom har vi den nationella handlingsplanen.

Allt fler IT-system integreras och samlas i en enda miljö. Det är många gånger rationellt och sparar pengar, men om något händer i en centraliserad miljö kan det snabbt leda till avbrott i många olika tjänster och få väldigt allvarliga konsekvenser i samhället.

– Vi säger ofta att vi lever i ett informationssamhälle, men det är inte alltid vi till fullo inser vad det faktiskt innebär.

IT-tekniken ger fantastiska möjligheter men skapar också nya beroendeförhållanden. Sverige har redan en omfattande internationell samverkan och Karin Enström gav exempel på att den utvecklas.

– I oktober förra året beslöt regeringen att inleda ett nytt nordiskt samarbete på infor-

mationssäkerhetsområdet.

Konkret innebär det en ökad samverkan mellan Cert-funktionerna som ger möjlighet att utbyta information, även hemlig, mellan de nordiska länderna. Det är unikt.

Regeringen undersöker också möjligheterna för ett utökat samarbete med Natos Co-operative Cyber Defence Centre of Excellence i Tallin i Estland.

– Jag var i Washington i juni och träffade min amerikanska kollega Janet Napoletano chef för Department of Homeland Security. Vi är överens om att utveckla och fördjupa samarbetet om informationsteknik.

Försvarsministern kommenterade också avslöjandena om att USA:s signalspaningsbyrå NSA avlyssnat en rad länders kommunikationer.

– I det sammanhanget vill jag betona att vi i Sverige har en signalspaning som är lagregle-

rad och eventuella inskränkningar i den personliga integriteten ska vara proportionerliga och nödvändiga. Verksamheten är nogt kontrollerad och översynen sker av oberoende myndigheter.

För att skydda samhällsviktig verksamhet har regeringen gett två uppdrag till Försvarets radioanstalt om ett tekniskt detekteringssystem och varningssystem, TDV.

– Det bedrivs nu en pilotverksamhet som har upptäckt avancerad skadlig kod. TDV är avsett att bedrivs på direkta uppdrag av skyddsvärda verksamheter som behöver stöd med sin informationssäkerhet för att förhindra IT-angrepp.

Arbetet med samhällets krisberedskaps har utvecklats och mycket bra har gjorts, samtidigt måste arbetet kontinuerligt drivas vidare. Försvarsministern underströk att grun-

den för krisberedskapen är ansvarsprincipen.

– Med jämna mellanrum kommer frågan upp om en krisledande myndighet med en krisgeneral som kan ta befälet. Det kan vara viktigt att föra debatten, men vi har fortfarande en stor politisk enighet om ansvarsprincipen. Det visade sig senast i försvarsberedningens rapport från i juni i år. Jag har svårt att se att man skulle kunna ha ett annat system som fungerar lika bra.

Efteråt fick Karin Enström frågan om när vi får se den nationella strategi som Anna-Karin Hatt, it- och energiminister, utlovade vid förra årets konferens.

– Frågan bereds fortfarande i regeringskansliet. Vi inser behovet av en strategi och hoppas kunna återkomma inom kort, men jag har ingen tidsplan.

GUNNO IVANSSON

Private Cloud

■ Västerås stad fixade ett eget moln

Molntjänster är svåra att anpassa till den svenska lagstiftningen om hantering av personuppgifter.

Västerås stad löste det genom att tillsammans med ett datakonsultföretag skapa ett privat, svenskt moln.

– Jag hade det stora nöjet att genomföra en total outsourcing från 0 till 100. Skälet var framförallt flexibilitet och skalbarhet. Vi är oerhört nöjda, säger Mikael Lagergren, e-strateg Västerås stad.

Västerås stad gjorde en grundlig genomgång av lagstiftning, avtalsvillkor och vad molntjänster egentligen innebär.

– Det ligger lite trolleri i det här med molntjänster, ingen ska veta hur det går till och var det finns, säger Mikael Lagergren.

– Om man tittar på definitionen av molntjänster ser man att det är en kombination av hårdvara och mjukvara, det är leverans över internet och lagringen är inte fysiskt avgränsad, säger Jeanna Thorslund, jurist Västerås stad.

Lagstiftning som omfattas är Personuppgiftslagen, offentlighetsprincipen, arkivlagstiftning, upphandlingsregler, sekretessbestämmelser och avtalsrätt. Så det är inte bara att klicka "I Accept" under det långa avtalet.

– De öppna tjänster som våra användare gärna vill använda är standardiserade erbjudanden, take it och leave it, det finns inget utrymme att justera i avtalen. Dessutom är det ofta

Jeanna Thorslund och Mikael Lagergren berättade om hur Västerås stad skaffade sig ett eget moln.

så med den här typen av avtal att leverantören kan ensidigt ändra avtalsvillkoren under rensans gång.

Personuppgiftslagen kräver kontroll över att lagring och bearbetning sker inom EU och EES.

Molntjänstleverantören blir ett så kallat biträde och Datainspektionen kräver att det finns personuppgiftsbiträdesavtal när annan anlitas för att handskas med information som innehåller personuppgifter.

Västerås stad kom fram till att det är omöjligt för en öppen molntjänst där man inte har någon kontroll av hur många led som handskas med informationen.

– Antingen får man själv ha direkta avtal med alla under-

leverantörer, en fruktansvärd procedur, eller också ger man genom första nivåns avtal fullmakt till biträdet att anlita underleverantörer och vidareförmedla våra krav till nästa nivå. Kravet är fortfarande att hela hanteringen av personuppgifter ska ske inom EU och EES.

Med Västerås stad som första kund tog kommunens leverantörer fram en Private Cloud-lösning som säkerställer att informationen lagras i Sverige. IT-avdelningens personal följde med över till datakonsulten.

– Vi fick molntjänstens fördelar med skalbarhet och pris, men vi har fortfarande koll på var grejerna är. Vi kan besöka dem, kan ta på dem, säger Mikael Lagergren.

– Det huvudsakliga syftet med förslaget har angetts vara att kommissionen vill harmonisera reglerna för skyddet av personuppgifter och det försöker man göra genom valet av rättslig form. Man har föreslagit en förordning och det innebär att alla medlemsstater måste tillämpa just förordningen. Man får inte överföra förordningen till nationell lagstiftning.

Blir förordningen verklighet blir Pul överflödig.

DI blir ombudsman?

Datainspektionen (DI) har skrivit till regeringen och begärt en översyn av myndighetens roll och verktyg.

■ Myndighetens generaldirektör Kristina Svahn Starrsjö kan tänka sig flera olika förändringar.

– Till exempel att vi får möjlighet att bistå enskilda att kräva skadestånd vid kränkningar av den personliga integriteten. Bör DI ombildas och bli en Dataskyddsombudsman i likhet med DO? Ska vi få starka-

re nypor genom att kunna döma ut vitesförelägganden? Ska vi kunna straffa de som bryter mot Personuppgiftslagen (Pul) genom sanktionsavgifter? Det är några frågor vi hoppas att regeringskansliet funderar på just nu.

En aktuell fråga är EU-kommissionens förslag till ny dataskyddsreglering som ska ersätta det nuvarande dataskyddsdirektivet som ligger till grund för Pul. Förslaget lades fram i januari 2012.

MSB inte emot outsourcing

– MSB är inte emot outsourcing, vi är emot huvudlös outsourcing där man inte gjort informationsklassning och risk- och sårbarhetsanalys, säger Michael Patrickson, MSB.

Fia Ewald

■ MSB har tagit fram en ny vägledning för säkrare upphandling av it-system, outsourcing och molntjänster.

– Vi gör inga generella ställningstaganden som att avråda från molntjänster. Ansvaret ligger hos den som äger informationen. Men finns det känsliga personuppgifter, då avråder vi från att köpa molntjänster. De bygger på standardavtal och ni klarar inte att ställa kraven, säger Fia Ewald, MSB.

Ett exempel på detta är Salems kommun som fått bakläxa av Datainspektionen och förbjudits att använda molntjänsterna om inte avtalet skrivs om.

MSB betonar vikten av att ställa säkerhetskraven från början – det är dyrt att ställa dem i efterhand – och att se upphandlingen i ett livscykelperspektiv.

– Man ska kunna hålla igång beställarorganisa-

tionen hela upphandlingens livstid, se till att kraven uppfylls och så vidare. MSB tagit fram en processmall

för hela processen, säger Fia Ewald.

Kammarkollegiet har tagit fram ramavtal som 700 organisationer och myndigheter kan avropa från. Kraven i ramavtalen är på en övergripande nivå och avroparen preciserar egna krav.

– Det är en väldig skillnad på behoven hos en myndighet som Försvarets materielverk och en liten myndighet med 60 personer. Intresset för ramavtalen ökar och det har börjat lossna när det gäller heldriftavtalen. 30 myndigheter, kommuner och lands- ting, har tecknat såna avtal, säger Per-Erik Andersson, Kammarkollegiet.

Ramavtalen underlättar för både kund och leverantör.

– De ger förutsägbarhet och även nöjda leverantörer som inte är intresserade av ostrukturerade beställningar från 700 kunder, säger Fia Ewald.

”Man kan inte sminka grisen”

Våga ta nya grepp och möt människor på deras villkor. Skapa relationer genom ärlighet – berätta även om tillkortakommanden.

– Man kan inte sminka grisen, säger Erik Lagersten, informationsdirektör på Försvarmakten.

Erik Lagersten

■ Förändrad hotbild och slopad värnplikt ledde till att Försvarmakten (FM) tappade i förtroende hos allmänheten. Många frågade sig om försvaret ens behövdes.

– Förtroendet var för lågt för att säkra personalförsörjningen, säger Erik Lagersten.

Förtroende skapas genom att bygga relationer och Försvarmakten beslöt satsa på kommunikation med nya grepp för att nå ut med sitt budskap.

Första steget var att ge medarbetare förtroendet att

berätta om sin vardag, i Sverige och i Afghanistan.

Att hänga med i den nyaste tekniken är avgörande.

– Svenskar är extremt i att använda internet som verktyg och det måste vi anpassa oss till. Tjejer 17-22 år har högre förtroende för populära kvinnliga bloggare än för mig. Därför testade vi att låta videobloggen ”Kenza och Tyra” åka ut till amfibieregementet i Berga och göra saker.

Myndigheter måste våga överlåta åt andra att informera om man ska nå de man vill nå.

– Den resa vi har gjort kommer ni att behöva göra också, säger Erik Lagersten.

Maria Bergdahl, Datainspektionen, berättade om flera tillsyner där det avslöjats allvarliga brister i vårdgivares logguppföljningar och behörighetskontroll.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Allvarliga brister i behörighetskontroll

En tillsyn vid Karolinska universitetssjukhuset avslöjade brister i riktlinjer för vad som är obehörig åtkomst av journaler.

Datainspektionen befarar att problemet kan vara utbredd och har planer på en nationell tillsyn av vårdgivarnas logguppföljningar.

■ Tillsynen grundades på ett klagomål från en patient som begärt loggutdrag och upptäckte att det var väldigt många användare som varit inne i journalerna.

– Syftet med tillsynen var att kontrollera hur Karolinska universitetssjukhuset (KS) begränsar elektroniska åtkomsten till patientuppgifter, alltså hur de tilldelar behörigheterna, säger Maria Bergdahl, Datainspektionen (DI).

Datainspektionen fann att KS har en alltför vidsträckt och grovmaskig behörighetstilldelning och beslöt förelägga sjukhuset att genomföra en behovs- och riskanalys för systemet TakeCare.

Vid tillsynen gick Datainspektionen för första gången in djupare i hur man arbetar med logguppföljningar vid misstanke om obehörig åtkomst. KS har en rutinbeskrivning för logganalys men enligt DI saknar dokumentet riktlinjer för att kunna göra en bedömning om en elektronisk åtkomst är obehö-

rig eller inte. Risken är att den inre sekretessen åsidosätts och KS föreläggs att utarbeta riktlinjer för vad som utgör obehörig elektronisk åtkomst.

DI frågar sig hur det ser ut hos andra vårdgivare. Finns det riktlinjer? Vet personalen som gör logguppföljningarna hur de ska se att det skett en obehörig åtkomst och vilka bedömningar de ska göra?

– Ser det ut så här hos KS finns risken att det kan se ut så här hos andra vårdgivare också och då har vi ett stort problem. Om logguppföljningarna inte är verkningsfulla faller det mesta. Det är en jätteviktig fråga och jag håller inte för otroligt att vi kommer att göra en nationell tillsyn av frågan, säger Maria Bergdahl.

Det ska finnas en individuell behörighet för varje användare. DI har efter anmälningar upptäckt flera fall av obehörig åtkomst.

– Det finns uppenbarligen en liten del sjukvårdspersonal som går över gränsen och tar del av uppgifter som de inte har rätt till. Därför är behörighetsstyrningen jätteviktig.

I ett fall från Uppsala läns landsting kom en anmälan från en kvinna som opererat käken. Efter att ha begärt loggutdrag upptäckte hon att läkare varit inne i hennes gynjournal.

– Vi gjorde tillsyn och kollade

på funktionen i Cosmic för läkaranteckningar. Då framkom att samtliga läkare hade behörighet till funktionen. Utöver läkarna var det 1467 personer, administratörer, sekreterare, undersköterskor, sköterskor och läkarstuderande som hade behörighet. Det speciella var att alla hade behörighet till allt.

Det gick dessutom inte att se i logginformationen vad som hänt och landstinget förelades att göra en åtgärdsplan och behovs- och riskanalys.

I ett av de märkligare fallen fattar DI beslut under hösten. Anmälare är återigen en kvinna som begärt loggutdrag, funnit konstigheter och begärt en förklaring. Det tog ett år innan hon fick förklaringen och efter att ha tagit del av den beslöt DI om en tillsyn.

Förklaringen kom från en verksamhetschef som inledde svaret med hur mycket tid han lagt ner på att ta fram utdraget.

– Sen skrev han ungefär: Ja, när det gäller sköterskan NN, har hon visserligen varit inne några gånger i andra journaler där hon inte skulle ha varit. Vi har pratat med henne nu och hon har bytt avdelning. AT-läkarna är också inne, men de är under utbildning så det är inga konstigheter. När det gäller resten antar vi att de har giltiga skäl, berättar Maria Bergdahl.

Sverige behöver nationell strategi

Sverige behöver en nationell strategi för informationssäkerhet. Det var den avslutande panelen överens om.

■ – Ja, jag tycker det behövs. Alla andra har det. EU-kommissionen har antagit en på EU-nivå. Vi är många som arbetar med informationssäkerhet och jag tror att en strategi skulle vara en hjälp i att se helheten och ett sätt att styra och leda det arbetet, säger Annica Bergman, Post- och telestyrelsen.

– Från Försvarmaktens sida är det viktigt att man får en struktur på grundskyddet i samhället eftersom försvaret är beroende av den civila infrastrukturen. Utan en nationell strategi saknar vi en inriktning för grundskyddet, säger Mattias Hanson, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten.

– **En nationell strategi** är ett sätt att förklara att informationssamhället är här och genomsyrar hela samhället, styr den ekonomiska utvecklingen och ökar sårbarheten för varje dag. Utan den samordning som en strategi kan ge finns klara risker att olika departement och myndigheter fokuserar på olika delar; har lite olika tankar hur man ska göra och då får det vi försöker göra sämre effekt, säger Dag Ströman, Försvarets materielverk.

– **Det är viktigt** att det finns ett tydligt ansvar för frågorna från hösta nivå. Är det otydligt där blir det inte mindre otydligt undertill. Jag tror vi skulle vinna mycket på en strategi inom informations-

säkerhetsområdet, säger Cecilia Laurén, Försvarets radioanstalt.

Panelen fick också frågan om myndigheterna prioriteringar det närmast året.

– **En fråga vi jobbar** mycket med är driftsäkerhet i näten. Vi har allmänna råd som beskriver vilken säkerhetsnivå operatörerna ska ha i sina nät. Vi tar fram föreskrifter och ser över om nivån ska höjas eftersom behoven av elektroniska kommunikationer har ökat, säger Annica Bergman.

Martin Brodin, Rikskriminalpolisen, meddelade att polisen satsar hårt en för-mågehöjning när det gäller IT-brottslighet.

– **På EU-nivå är alla** medlemsstater överens om en operativ prioritering de kommande fyra åren av it-relaterade brott som antingen orsakar särskilt stor skada för offren, genererar särskilt stora inkomster eller it-angrepp mot kritisk infrastruktur och angrepp som tankar ur stora mängder persondata.

Försvarets radioanstalt kommer att fokusera på synergieffekter mellan signalunderrättelseverksamheten och informationssäkerhetsverksamheten.

– Syftet är att förbättra vår förmåga i det nationella cyberförsvaret. Då pratar jag om att bli än bättre på att identifiera hotbilder, aktörer och sårbarheter, främst tekniska. Vi kommer att arbeta vidare med ett tekniskt detekterings- och varningssystem för att upptäcka avancerad skadlig kod, säger Cecilia Laurén.

I den panel som avslutade konferensen medverkade Richard Oehme, MSB, Annica Bergman, PTS, Martin Brodin, RPS, Mattias Hanson, Must, Dag Ströman, FMV och Cecilia Laurén, FRA.

Förvaltningsrätten kräver ökad bemanning på vårdboende

Räddningstjänsten krävde att vårdbolaget skulle ha ökad bemanning nattetid på äldreboendet.

Vårdbolaget anser i stället att fastighetsägaren ska installera sprinkler.

Både länsstyrelsen och nu Förvaltningsrätten ger räddningstjänsten rätt.

■ Målet är principiellt viktigt: till vilken part ska tillsynsmyndigheten rikta brandskyddskraven, fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren?

Kan tillsynsmyndigheten med stöd av 2 kap 2§ LSO ställa krav på bemanning i en organisation för att uppfylla brandskyddskraven?

Vårdbolaget Attendo tog 2011 över ett behovsprövat vård- och äldreboende i Mölndal. Bemanningen halverades nattetid från fyra till två personer.

Vid en tillsyn skrev Räddningstjänsten Storgöteborg ett föreläggande och krävde en återställning av personalstyrkan. Boendet har 63 brukare och enligt räddningstjänsten kan två personer omöjligt klara de uppgifter som krävs vid en brand.

Attendo har motsatt sig kravet och anser för det första att föreläggande om antal personal saknar stöd i lag. 2 kap 2§ LSO ger ingen möjlighet att ställa krav på personalstyrka enligt

Attendo. Bolaget anser också att personalstyrkan är tillräcklig. Ibland, vid oro hos de äldre, sätts fler personal in och en sjuksköterska tjänstgör också ett par timmar varje natt.

Attendo anser också att kravet är oskäligt dyrt och skulle kosta 800 000 kronor per år exklusive sociala avgifter. Kostnaden står inte i rimlig proportion till nyttan.

En effektivare åtgärd vore att i stället ålägga fastighetsägaren att installera sprinkler till en kostnad på omkring 3,5 miljoner kronor. På sikt är det den mest kostnadseffektiva åtgärden och ger det bästa brandskyddet enligt Attendo.

Äldreboendet byggdes 1972 och uppfyller inte dagens brandskyddskrav, men med kombinationen personalstyrka och befintligt byggnadstekniskt skydd uppfylls ändå brandskyddskraven.

Eftersom Attendo genom personalminskningen nattetid ensidigt minskat sin förmåga så att brandskyddet inte längre är godtagbart är det inte rimligt att förelägga fastighetsägaren att installera sprinkler anser räddningstjänsten.

Både länsstyrelsen och Förvaltningsrätten ger räddningstjänsten rätt. Förvaltningsrätten skriver i domen att det "framstår det som ett oaccep-

tabelt risktagande att förutsätta att två personal är tillräckligt i händelse av brand."

Attendo anser att målet har stor betydelse för vård- och omsorgsbranschen i Sverige och har begärt prövningstillstånd hos Kammarrätten för att få domen upphävd.

Man vill att det ska klargöras om det är nyttjanderättshavare eller ägare som ska bli föremål för ett föreläggande när valet står mellan två åtgärder som ger samma effekt på byggnadens brandskydd.

GUNNO IVANSSON

Ny Haga-deklaration antagen

Vid ett möte i Vaxholm i början av juni antogs en ny Haga-deklaration som fördjupar det nordiska samarbetet inom krisberedskap.

■ – Vi måste kunna lita fullt ut på att om någon av oss drabbas av en kris eller katastrof så ställer de andra upp i en anda av solidaritet, sa försvarsminister Karin Enström i sitt öppningsanförande.

Den första Hagadeklarationen antogs och undertecknades av samtliga nordiska ministrar för samhällsskydd och beredskap 2009. Hagadeklarationen ska öka de nordiska ländernas samarbete för att förebygga, begränsa och hantera de konsekvenser som kan bli följden av större olyckor, naturkatastrofer och andra samhällskriser.

En del av de samarbeten som planerades i första deklarationen har inte riktigt kommit igång.

– Vi har haft ett väldigt bra möte och antagit en ny deklaration som beskriver samarbetet och hur vi ska jobba vidare. Vi har också kommit överens om hur vi ska få ytterligare fart i det här samarbetet. Lagt fast en plan för mer systematiskt och målinriktat arbete.

Visionen för samarbetet är

Försvarsminister Karin Enström tillsammans med representanter för de nordiska länderna som i juni hade samlats i Vaxholm för att anta en ny Haga-deklaration.

ett robust Norden utan gränser. Det innebär att samhällets sårbarhet ska minska samtidigt som förmågan att hantera allvarliga olyckor och kriser stärks. I den nya deklarationen konstateras att det nordiska samarbetet bör fördjupas ytterligare och att man ska arbeta mer strategiskt.

– Vi politiker är ibland lite klämfingriga och kastar oss gärna över konkreta projekt. Poli-

Karin Enström

tikerna ska ge den strategiska styrningen.

Trots stora likheter finns skillnader mellan de nordiska länderna.

– Vi har inte samma lagstiftning och organisering, men i diskussionerna är det så uppenbart att vi står inför sam-

ma utmaningar. Hur kan vi bli bättre på att samverka, hur kan vi använda våra resurser både nationellt och mellan våra länder, mer effektivt. Hur tar vi bort gränshinder för att kunna stötta varandra? säger Karin Enström.

En strategisk utvecklingsplan ska fastställas och utgöra grunden för det fortsatta samarbetet.

I ett första steg kommer samarbetsområden att ses över, och en inventering och analys görs av de samarbeten som inletts. Enligt utvecklingsplanen ska en nordisk samverkansanalys genomföras och en handlingsplan för nordisk krisberedskapssamverkan finnas på plats senast 2015.

GUNNO IVANSSON

Strategi mot klimathot saknas

■ Inga nationella mål och förvirring om vem som har ansvar, anser forskare

Sverige saknar nationella mål, riktlinjer och strategi för att möta klimatförändringar.

Kommunerna, som har ansvaret, lider ofta brist på resurser och kunskap.

Många ser dessutom behovet av anpassningar som en teknisk fråga, vilket kan ge en falsk trygghetskänsla.

■ Det visar de båda forskarna, Karin André och Erik Glaas, i vars inavhandling från Linköpings universitet.

Erik Glaas och Karin André menar att Sverige, till skillnad från de flesta andra europeiska länder, saknar en centralt beslutad strategi för att möta de hot som klimatförändringar kan innebära.

Kommunerna har huvudansvaret för klimatanpassningen, men lider brist på tydliga riktlinjer, koordinering och kunskap.

– Dessutom finns en förvirring kring vem som ansvarar för vad, säger Erik Glaas. Det är heller inte helt definierat vad uppdraget handlar om – vad som konkret bör göras – hur och med vilka resurser.

Båda menar att frågan är komplicerad och svår att jobba med lokalt. Kommunala tjänstemän saknar nationella riktlinjer att luta sig emot och det finns en besvikelse över att man från central nivå inte har gjort mer.

Större risk för översvämning – en konsekvens av klimatförändringar.

FOTO: PER LARSSON

Den ofullständiga beredskapen beror enligt Erik Glaas bland annat på att staten dröjt med att ta tag i frågan. Ett långtgående kommunalt självstyre, liksom planeringsmonopol har sannolikt också spelat roll.

– Jag tror också att det funnits en idé om att det här arbetet ska byggas underifrån. Det är nog rätt tänkt men har inte fungerat i praktiken.

Statens agerande har också präglats av en ”vänta och se-hållning”.

– Det handlar inte om ointresse men staten har avvaktat för att se vad kommunerna gör, säger Erik Glaas. Det är på gott och ont – man har inte bundit upp sig för något och kan nu, när kunskaperna är större, peka ut områden som är viktiga men man har också förlorat tid. Han menar att det heller inte

går att bortse ifrån ekonomiska aspekter: om staten ställde hårdare krav skulle kommunerna sannolikt kräva statliga bidrag till anpassningsarbetet.

Enligt de båda forskarna reducerar kommunerna ofta frågan om beredskap inför klimatförändringar till att handla om teknik.

Men konsekvenser som kan följa spänner över alla möjliga kommunala förvaltningar och administrativa gränser. Att bemöta klimathoten med bara tekniska åtgärder riskerar att leda till en allmänt sämre beredskap, anser de.

– Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att svenska kommuner varierar mycket i storlek och därmed har olika förutsättningar att hantera frågan, säger Karin André.

Hennes avhandling handlar bland annat om hur offentliga

aktörer i en storstadsregion och privata aktörer i den svenska skogssektorn uppfattar möjligheterna till anpassning till klimatförändringar.

– Det finns överlag en stor medvetenhet men vissa skillnader: skogsbranschen har en längre planeringshorisont och många är – bland annat efter stormen Gudrun – medvetna om riskerna som klimatförändringar kan innebära, men också om möjliga anpassningsåtgärder. Samtidigt är anpassning en process som tar tid och många menar att de träd som planteras nu framförallt måste överleva dagens klimat.

Även om det enligt de båda forskarna finns stora brister i samhällets beredskap inför klimatförändringarna, så har länsstyrelserna anställt samordnare som ska koordinera anpassningsarbetet mellan kommunerna i sina regioner.

Men, som en av de intervjuade

Klimatförändringarna redan här

■ Enligt bland andra SMHI är klimatförändringarna redan här. Det visar till exempel studier av långa serier av temperatur- och nederbördsdata.

Den globala medeltemperaturen steg med 0,7 grader under perioden 1906-2005, vilket i klimatsammanhang ses som en stor och snabb ökning.

Andra exempel är förändrade mönster för nederbörd, sti-

ade i Erik Glaas avhandling påpekar: i avsaknad av kommunala strategier och knappa direktiv till de regionala samordnarna så finns i många fall inte mycket för dem att koordinera.

– Ytterligare ett problem för länsstyrelserna är att de sitter på två stolar samtidigt, eftersom de är både tillstånds- och tillsynsmyndighet i många av de aktuella frågorna, säger Erik Glaas.

JOHAN GRANATH

FAKTA/FORSKARNA

■ Karin André är idag verksam vid SEI, Stockholm Environment Institute, och Erik Glaas vid Linköpings universitet.

■ Andrés avhandling heter "Climate change adaptation processes: Regional and sectoral stakeholder perspectives"

■ Glaas avhandling heter "Reconstructing Noah's ark: Integration of climate change adaptation into Swedish public policy"

gande havsnivåer och att Arktis istäcke minskar.

För svensk del förväntas klimatförändringarna ge vissa fördelar, till exempel en förlängd odlingsäsong och en snabbare tillväxttakt inom skogsbruket. Men också problem i form av översvämningar, skred och förorenat dricksvatten.

resurser saknas.

– Dessutom måste åtgärder samordnas med övriga kommuner utmed Göta Älv, eftersom det som görs i Lilla Edet påverkar nedströms.

Hon betonar också att frågan om anpassning till och beredskap för klimatförändringar inbegriper många aktörer.

– Vissa frågor är tekniska men anpassningen måste involvera alla områden, även våra beteende och beteendeförändringar, som ju kan ta tid. Vem kunde för 20 år sedan tro att vi skulle sopsortera som vi gör i dag?

JOHAN GRANATH

–Situationen ungefär densamma i hela Europa

Visst kunde Sveriges anpassning till ett förändrat klimat vara bättre.

Det menar Mette Lindahl-Olsson, enhetschef för MSBs enhet för skydd av samhällsviktig verksamhet.

■ – Men det är egentligen inget nytt och situationen är ungefär densamma i hela Europa. Därför har EU beslutat att medlemsländerna senast 2017 ska presentera nationella klimatanpassningsstrategier för att kunna möta klimatförändringarna, säger hon.

Arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat går för sakta enligt Mette Lindahl Olsson. Men flera

myndigheter, bland andra SMHI, Jordbruksverket, SGI och MSB har regeringsuppdrag att samla in kunskaper som förbättrar möjligheterna till effektiv anpassning till ett förändrat klimat och dess eventuella negativa konsekvenser.

– Länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare har också blivit varma i kläderna och utarbetar nu regionala handlingsplaner för klimatanpassning som vägledning för det fortsatta lokala och regio-

Mette Lindahl-Olsson

nala anpassningsarbetet. Jag känner inte igen bilden av att det saknas uppgifter för länsstyrelserna att samordna.

Ett problem med behovet av åtgärder för anpassning till ett förändrat klimat är ovissheten kring klimatförändringarnas omfattning. Osäkerhetsfaktorn är stor, särskilt som samhället i övrigt också förändras sig och blir allt mer komplext.

– Beslutsfattande sker under osäkerhet och ingen vet till exempel om det räcker att bygga fördämningar för att klara 200-årsflöden. Vi kan heller inte blunda för att det vi pratar om som framtida scenarier, till exempel översvämningar eller

värmeböljor, faktiskt kan inträffa redan i dag.

Trots att många kommuner är små är det i den kommunala planering som frågan om anpassning hanteras bäst, menar Mette Lindahl-Olsson. Det kommunala självstyret ska inte ses som hinder, snarare en tillgång, eftersom kommunerna, med stöd av andra aktörer, bäst kan bedöma behovet av mer exakta åtgärder.

Men det krävs ekonomiskt stöd. Mette Lindahl-Olsson tar Lilla Edet kommun och Göta Älvutredningen som exempel. I Lilla Edet finns ett gediget kunskapsunderlag med åtgärdsförslag, men ekonomiska

Skolor är ofta utsatta för bränder. Forskning visar att det i förebyggande syfte är väsentligare att vända sig till individer i riskzonen för att anlägga bränder än att bedriva generell utbildning i skolan (arkivbild). FOTO: JOHAN EKLUND

Skolbränder komplext problem

■ Åtgärder krävs på fler områden visar forskning

Minst hälften av skolbränderna är anlagda.

Ett forskningsarbete som pågått i fem år konstaterar att problematiken är komplex och kräver åtgärder på fler områden.

■ – Skolbränderna är inte bara skolans eller kommunens problem. Ett brett angreppssätt och samverkan är viktigt. Och det finns inte en generell lösning, arbetet måste anpassas lokalt, säger Margaret Simonson McNamee, forskningschef på SP, Sveriges Tekniska Forskningsinstitut.

Det femåriga forskningsprogrammet är initierat av Brandforsk med bland annat MSB och en rad försäkringsbolag som finansierar. Totalt har drygt 18 miljoner kronor satsats.

Programmet innehåller elva delprojekt som tittat på teknik, statistik, attityder, sociala sammanhang med mera. Resultaten från de elva delprojekten har sammanförts i rap-

Brinner snabbt

”Byggnader med utskjutande takfot är överrepresenterade i de mest kostsamma bränderna.”

Ur rapporten Anlagd brand – ett samhällsproblem

porten Anlagd brand – ett samhällsproblem.

– Det är lite ovanligt att man tittar på tekniska frågor och mänskligt beteende samtidigt. Tidigare forskning har avhandlat ett specifikt område.

Resultaten från större städer visar att det är två kombinationer av insatser som leder till att anlagda skolbränder ska minska.

Det handlar om tvärsektorriell samverkan och utökade insatser mot individen (sekundär prevention) tillsammans med kameraövervakning eller

de två förstnämnda och rondering.

– Det är de specifika kombinationerna tillsammans som gör insatsen verkningsfull, säger Margaret Simonson McNamee.

Den samlade analysen visar att anlagd brand är en del av en större social problematik, varför förebyggande arbete bör utformas och genomföras tvärsektorriellt i samverkan mellan flera organisationer, det kan exempelvis vara skolan, räddningstjänsten och kommunen i övrigt.

Sekundär prevention anses effektivare än primär, vilket i det här sammanhanget innebär att man vänder sig till individer som anses vara i riskzonen för att anlägga bränder istället för generell utbildning i ämnet i skolan.

Av totala antalet bränder i byggnader beräknas tio procent vara anlagda, men för skolor ligger siffran på 50 procent. Det finns emellertid ett mör-

kertal eftersom brandorsaken ibland är okänd.

– I Göteborg hävdar man att 90 procent av bränderna är anlagda, man ser ingen annan orsak.

Från rapporten kan i övrigt noteras:

■ Byggnader med utskjutande takfot är överrepresenterade i de mest kostsamma bränderna. System som skyddar mot utvändiga bränder är därför speciellt kostnadseffektiva på den typen av byggnader.

– Ventilerad takfot hänger ofta samman med osekterad vind och är typiskt för moderna skolor.

■ Dålig brandcellsindelning och avsaknad av detektionssystem och automatlarm är också återkommande brister som påverkar risk för brandutveckling.

■ Bara fem procent av ungdomarna anlägger någon gång en brand. Av dessa är det ett fåtal (0,3 procent) som inte också begår andra brott.

■ Skolmiljön är viktig, en öppen och trevlig miljö motverkar viljan att anlägga brand.

– Trivseln i skolan överhuvudtaget har stor betydelse. Där vi trivs förstör vi inte, säger Margaret Simonson McNamee.

■ Det sociala livet påverkar mycket, områden med sociala problem har fler bränder. I Malmö ökade antalet skolbränder med 215 procent under åren 1998-2009. 10 procent av bostadsområdena stod för 75 procent av ökningen.

■ Under de senaste åren har antalet skolbränder minskat, även brottslighet och annat problembeteende har minskat. Från forskningshåll förklaras det med ändrade fritidsvanor. Ungdomar sitter oftare hemma vid datorn, umgås mer med sina föräldrar.

PER LARSSON

Fotnot: Forskningsrapporten finns på www.anlagdbrand.se

Scott – Facebook-polisen

VÄXJÖ En ung tjej accepterade sina böter, ville dessutom ha en kram. Så kan det gå när man blivit stjärna i sociala medier.

Bombdykaren från gulfkriget har blivit – Scott, Facebook-polisen.

■ Många är med i sociala medier för att det är viktigt att synas där. Men det handlar också om vad du säger, annars är det risk att effekten uteblir.

När Växjöpolisens och Scott Goodwin skriver är reaktionerna omedelbara. Kommentarer kan vara flera tusen. Inläggen engagerar, känslorna svallar. Andra gör bara tummen upp för en polis som är mer människa än myndighet.

– Under mina 17 år som polis har jag aldrig varit med om något liknande. Nästan varje pass jag gör ute på stan träffar jag ungdomar som vill kramas eller ta foto av mig, säger Scott Goodwin

Det totala genomslaget för Växjöpolisens Facebooksida kom för drygt ett år sedan när Scott Goodwin skrev följande inlägg:

"Ett litet tips till ungdomar. Om du är 16 år gammal, berusad och håller i en petflaska full med sprit är det inte särskilt smart att skrika "F&#K THE POLIS" när vi går förbi. Om du tänker göra det ändå se då till att du åtminstone kan springa hyfsat fort!! Jag vet inte vad som var mest pinsamt för killen som gjorde det inatt – att han blev fångad av en 40år gammal polis i full utrustning eller att hans mamma kom till polishuset för att hämta honom kl. 03.00"

Reaktionen var närmast hejdlös. Inlägget fick 3 000 kommentarer. Ris och ros. Antalet följare växte enormt. I dag är det över 42 000 som följer Växjöpolisens Facebooksida, toppnoteringen under en vecka är 1,6 miljoner besökare.

Den gången för drygt ett år sedan fick polisledningen i både Stockholm och Kronoberg måhända lite hicka.

– Vi var ovana, hade aldrig varit med i sociala medier tidigare. Men vi har haft otroligt mycket stöd av ledningen i Kronoberg, inga inlägg har censurerats. Rikspolisstyrelsen har haft vissa synpunkter, men det har jag bara hört bakvägen säger Goodwin.

Han är övertygad om att Facebooksidan gör nytta.

– Vi når många och får respons, jag tror det har öppnat upp polisen. Nu ser många hur vi jobbar, att vi gör saker de inte hade en aning om.

En av hörnstenarna i polisens värdegrund är

tillgänglighet. Det har Scott Goodwin tagit fasta på, både på stan och via Facebook. Hans inlägg handlar om vardagsfrågor som många kan känna igen sig i, budskap och glimten i ögat i en förpackning.

■ **Ger det effekt i samhället?**

– Jag tror ökad förståelse för vårt arbete ökar allmänhetens trygghet. Många kommer numera fram och pratar med oss på stan, känner sig bekväma med det. Det hände inte tidigare. Och jag tycker många har fått lättare att acceptera sina böter.

I november 2011 startades Facebooksidan. Scott Goodwin, då närpolisbefäl, var en av tre poliser på fältet som engagerades att skriva. Uppdraget var att skriva lättstamt och informativt och att inga identiteter skulle kunna röjas. Scott skrev informativt, och så mycket hände inte.

Efter en tid skrevs ett inlägg om cannabisplantor som tagits i beslag. Scott tog ut svängarna lite och responsen lät inte vänta på sig.

– Då förstod jag hur jag skulle skriva. Vårt jobb präglas av sekretess, men genom Facebook kan jag prata lite mer.

Han hade hittat sitt tonläge, vågade vara personlig och succén var ett faktum.

När Scott skrev om en kvinna som tappade Ikea-last framför polisbilen på riksvägen och skällde ut Scott när han skrev ut böter, då lästes det och spreds i häpnadsväckande mängd.

– Varje inlägg har en tanke och poäng. Sättet det berättas på är en annan sak. Lagen säger att lasten ska surras fast, jag tror den poängen gick fram.

Men också en enkel bild på en påskkäring i förskoleåldern iklädd polisuniform kan gillas av 58 000 personer, delas (spridas vidare) av 3 314.

Scott Goodwin är i dag chef för ungdomsgruppen. Mycket av arbetet handlar om att minska våld och bruk av alkohol bland unga. Det präglar också inläggen. Och eftersom närmare 40 procent av följarna på Facebook är under 24 år finns också en chans att nå fram.

I ett inlägg om föräldransvar gjorde Scott en lista med tolv punkter om vad polisen gör för tonåringar på stan. Och avslutade med att det

Många vill prata med Scott Goodwin på stan sedan han började skriva på Facebook.

Mer kontakt
"Ökad förståelse för vårt arbete ökar allmänhetens trygghet."

Scott Goodwin

Många vill kramas.

krav man ställer på föräldrarna är att de kommer och hämtar sina barn om polisen ringer. Inlägget blev omskrivet i Washington Post.

– Jag vill gärna tro att det förebyggande arbetet har effekt, sitter gärna och säger det. Men sånt är svårt att veta.

När Facebooksidan startades var tanken att ha ett inlägg om dagen. En tanke som snabbt släpptes. Det kan vara några i veckan eller ett varannan vecka, allt beroende på vad som händer. Skrivinsatsen är inte resurskrävande, däremot kontrollen. Olämpliga ord sorteras bort av ett filter, men alla kommentarer läses också.

– Jo, man kan lugnt säga att det skapat jobb, men man får också tänka på vad vi får tillbaka. Vissa dagar kan jag säga att jag pratat med en miljon människor.

■ **Vilka tips skulle du ge till andra myndigheter som vill nå ut brett?**

– Förutom ramar för arbetet är det viktigt att hitta rätt person som skriver personligt. En myndighetsperson som skriver på ett ju-

alla snackar om

ook. – Jag tror många ni ser oss som vanliga människor, fast med ett ovanligt jobb, säger han.

FOTO: LARS HEDELIN

ridiskt sätt eller en informationsstrateg, det fungerar inte. Och man måste skriva om sånt som intresserar.

För sitt arbete utsågs Scott Goodwin till årets kronobergare 2012. Aldrig tidigare hade så många deltagit i omröstningen, vilket kan bero på att kollegorna på polisen spred information om tävlingen på Facebooksidan.

Två av inläggen på sidan har blivit jo-anmälda och väntar på utslag, men det verkar inte ha skapat oro i polishuset i Växjö. Vid det första stora genomslaget med den berusade 16-åringen stängdes sidan i två dagar för att man inte hann med att läsa alla inlägg.

– Vi var ovana och blev lite ställda. Det skulle aldrig ske i dag att vi stänger sidan. Vi har lärt en hel del av den här resan, säger kommunikationschefen Robert Loeffler och fortsätter:

– Jag har varit polis i 32 år och har aldrig varit med om att få sådan uppmärksamhet och så mycket beröm för vårt arbete. Dessutom: skul-

le vi få en ny stormen Gudrun eller en annan kris så har vi en jätteviktig kanal där vi omgäende når ut till väldigt många människor, förutsatt att nätet inte ligger nere.

Australiensaren Scott Goodwin har gjort sin egen resa. Karriären började i flottan, under gulfkriget var han dykare och letade minor i hamnar. Han utbildade sig till polis, blev bombtekniker och var bland annat ansvarig för säkerheten under OS i Sydney 2000.

– Året innan var jag i Stockholm och tävlade i World Police & Fire games, tre timmar innan hemresan träffade jag min blivande fru.

Efter Sydney-OS reste han till Sverige, blev kvar och utbildade sig till polis igen.

– När jag flyttade hit för 13 år sedan kunde jag inte räkna till tio på svenska.

Nu inte bara pratar han flytande, Scott Goodwin skriver med ett flyt som gillas av tusentals.

PER LARSSON

Scott Goodwin

Ålder: 41.

Yrke: chef ungdomsgruppen Växjöpolisen.
Familj: fru och tre barn.

Karriär: Australiens flotta 1989-96, polis i Australien 97-00. Flyttade till Sverige 2000, polisskolan -03, polis i Stockholm och senare Växjö, 04-. Ansvarig för Rikspolisstyrelsens CBRNE-frågor under tre år. Har även jobbat för Interpol.

Medlem i: Växjö rugbyklubb.

Några av Goodwins inlägg på Facebook

■ Hoppa aldrig in i en svart taxi! Man vet aldrig vem det är som sitter bakom ratten.

För några veckor sedan hade Håkan och jag ett spaningsuppdrag i stan. Vi satt i en civil polisbil kl. 02.00 på en lördagsmorgon och spanade mot en bil som var parkerad lite längre bort.

Plötslig öppnades polisbilens bakhörr av en full kille. Följande är konversationen som vi hade.

FULLA KILLEN: "Tja! Ja, du får 150 spänn till Teleborg. Jag har bara 150 kvar som take it or leave it!"

JAG: "Tack för erbjudandet men jag har inte lust att köra dig till Teleborg just nu. Däremot kan vi köra dig till polishuset och även fixa en säng till dig gratis eftersom det är en polisbil och inte en svarttaxi som du har precis hoppat in i... take it or leave it!"

FULLA KILLEN: (efter en liten paus och koll på bilens utrustning och min polisbricka) "Oh fan, förlåt, förlåt jag tror att jag ska gå hem istället. Ha en trevlig kväll. Hej då"

Ibland är det riktigt roligt att vara polis!

//Scott

25 246 gillade, 835 kommentarer, 2 795 delningar

■ Under alla år som vi har jobbat med Kronobergsmodellen har vi hört många och roliga bortförklaringar från ungdomar gällande alkohol som "min kompis hade ont i handen så jag bara höll ölen åt henne" och "är det alkohol? Jag trodde att det var läsk." Det finns även en mystisk alkoholbuske någonstans i Växjö. Många gånger när vi frågar var alkoholen kommer ifrån är svaret, "jag hittade den i en buske". tips om var den mystiska alkoholbusken finns (eller var en sådan kan köpas) tas gärna emot. //Scott
1 672 gillade, 100 kommentarer, 90 delningar

■ Hemnes vitrinskåp från Ikea = 1795kr
Hemnes vitrinskåp från Ikea + böter som du får när paketet, som du inte har bundit fast, flyger av släpet och nästan träffar min polisbil som kör bakom dig = 3290kr.

Hemnes vitrinskåp från Ikea + böter som du får när paketet flyger av släpet och nästan träffar min polisbil som kör bakom dig + att du skäller på mig för att jag skriver böter till dig för att DU inte har bundit fast DIN last = fortfarande 3290kr – jag bjuder på utskällningen! //Scott
39 725 gillade 1828 kommentarer 453 delningar.

FAKTA

Växjös facebookside

■ 42 672 följer sidan (12 sept).

■ Vissa inlägg har gillats av över 50 000 människor, haft 3 000 kommentarer och lika många delningar.

■ Följarna och deras Facebook-vänner blir tillsammans 4,1 miljoner människor. Så många skulle teoretiskt kunna nås om alla följare delade med sig av ett inlägg på sin egen Facebookside.

■ 8 500 av följarerna bor i Växjö och Alvesta kommuner, polisens huvudsakliga arbetsområde. Ätta procent av befolkningen nås direkt.

■ 60 procent av följarerna är 13-34 år, närmare 40 procent under 24 år.

LINDSTRÖM

LÖSNINGAR

Tiokampen

Mell: 9 Mantorp; 10 Mjällby ÅIF
7 Maria Lundqvist; 8 Martin Ti-
5 Väderöarna; 6 Wallenbergare;
qvist; 4 Christer Fuglesang;
1 Mölle; 2 Örtan; 3 Kajsa Berg-

Ordflätan

R	O	T	H	L	M	N	C	D	R	I	O	L
A	A	R	L	Ö	V	S	K	O	Ö	T	Y	S
P	R	O	S	T	K	L	A	R	L	U	T	J
S	T	Å	X	A	L	H	F	D	A	L	D	Ö
O	L	G	A	T	R	A	V	K	M	A	S	S
D	R	A	P	E	R	A	L	L	A	B	N	A
Å	R	T	U	M	D	N	E	K	C	A	B	L
L	L	U	T	S	K	I	V	N	A	D	K	A
L	A	R	T	I	P	M	M	A	R	L	M	N
A	D	R	A	P	E	L	I	K	A	N	M	O
R	M	O	D	E	R	E	S	K	R	U	N	V
S	N	A	N	Y	A	H	U	R	R	A	M	L
K	E	O	U	G	A	L	A	T	A	F	O	R
P	L	I	L	O	R	I	G	A	L	Ö	P	T
S	F	I	A	F	G	V	R	A	K	F	R	U
S	I	G	N	A	L	K	R	Ä	Y	F	T	R
A	N	R	O	S	E	N	K	A	V	A	J	E
N	M	O	R	Ö	P	T	R	O	M	D	T	R
A	G	B	L	O	M	K	L	O	C	K	D	A
T	N	E	K	C	A	B	L	E	G	E	T	T
U	L	T	E	R	L	Ö	P	Y	P	Å	T	
R	E	Ö	R	D	A	G	M	Ö	Ä	Å	T	Y
R	M	G	G	A	L	R	A	T	R	A	N	O

TIOKAMPEN

	4 poäng	3 poäng	2 poäng	1 poäng
1 Ort	Ett kärt besöksmål för flera författare och konstnärer. August Strindberg skrev om ett besök här i boken "Legender" 1896.	Orten omnämns i Povel Ramels "The Gräsänkling Blues", lanserad 1951. Många stumfilmer är även inspelade här.	Här hålls Sillens dag första helgen i augusti med tivoli, marknadsgata, artister och dans. En väderkvarn har gett orten sitt namn.	Omges av Kullaberg och Öresund. Via "Italienska vägen" kommer du till Kullens fyr via golfbanan.
2 Namn	Var under medeltiden ett mycket populärt namn som hämtades från låg-tyskland. Betyder "jordbrukare" eller "bonde".	31 december 2005 fanns det totalt 6000 personer i Sverige med detta förnamn. En känd svensk kompositör var en av dem.	En av landets mest kända, och en av de allra skickligaste travkuskarna vi har bär också detta förnamn.	Expertkommentatorn Anders Blomquist hade en bror med detta namn. Skådespelare Ramberg bär det också.
3 Sportprofil	Sex år gammal, 1982, väcktes idrottslustan hos denna tjej. Det började med fotboll, volleyboll och längdåkning bland annat.	2010 startade hon ett eget företag i Stockholm som importerar viner. Hon reser numera även runt och föreläser.	Missade Aten-OS 2004 på grund av skada. Gjorde comeback 2005 med att ta VM-guld och belönades med SvD:s bragdmedalj.	Personligt rekord utomhus är 2,06 m. Men inomhus är hon alljämt världsrekordhållare med sina 2,08 m.
4 Har nått längst	Blev civilingenjör 1981 och genomgick forskarutbildning i experimentell partikelfysik.	Han utsågs till affilierad professor vid KTH och tilldelades ingenjörsveten-skapsakademins guldmedalj 2007.	02.47 den 10 december 2006 (svensk tid) startade den resa som skulle göra denna person oförglömlig.	Han är Sveriges förste och hittills ende astronaut. En asteroid är uppkallad efter honom.
5 Plats	I dag är väderstationen automatiserad och är placerad bredvid lotsutsikten på Storön.	Stationen ingår i SMHI:s nät av väderstationer för kustobservationer och omnämns i sjörapporten.	Platsen består av några hundra små öar utspridda i havet. På den gamla lotsstationen finns i dag ett värdshus.	Hela ögruppen ligger i Tanums kommun och är belägen cirka 13 kilometer väster om Fjällbacka.
6 Mat	Maträtten sågs vara uppkallad efter en häradsövning vars svårar var läkaren och kokboksförfattaren Charles Emil Hagdahl.	Stekningen ska ske mycket lätt. Det ska vara ljust inuti och enbart ljust brunt på ytan.	Ingredienser är kalvkött, grädd, äggulor, salt, peppar och färskt ströbröd.	Den här varianten på pannbiff serveras ofta med potatismos och gröna ärtor.
7 Skådespelerska	Fimdebuterade 1993 i Björn Runges kortfilm En dag på stranden, där hon spelade rollen Monica.	Hösten 2007 hoppade hon in som ersättare för Sissela Kyle i rollen som Lina Lamont i Singin' in the Rain.	Denna göteborgska har även pelat i filmer som; Svensson Svensson - filmen, Paradiset och Rallybrudar.	Hon har också gjort många humoristiska roller t ex Sally i SVT 1998. 2010 tilldelades hon Karamello-diktstipendiet.
8 Programledare	Född 1957 i Stockholm. Bor sommartid på Mjällö där han har ett ovanligt hus med två runda, kikkarlänkade, fönster.	Debuterade 1984 i TV genom att leda barnprogrammet Ordvalpen. Senare var han programledare för Listan.	Har även varit konferencier på Vätterfestivalen i Motala 1997-2004. Bytte SVT mot TV 4 1996.	Är numer programledare för Äntligen hemma, Time Out och Fuskbyggarna.
9 Ort	Orten är ett villasamhälle med ett litet centrum där det hålls julmarknad varje år. Orten är ansluten både till järnvägen och E4:an.	Här finns ett köpcentrum med namnet Mobilia. Sporten är ett stort intresse på denna ort.	Närmaste stad är Mjällby en mil bort. Linköping finns åt det andra hållet cirka 25 kilometer österut.	Orten är mest känd för att det ligger både en racerbana och en travbana här.
10 Fotbollsklubb	Bildades 1939. 1953 invigdes klubbens nya idrottsplats på vilken de ännu spelar sina hemmamatcher.	Bland klubbens spelare genom tiderna hittar vi namn som: Sven-Bertil Andersson, Mattias Asper och Anders Linderöth.	Hemmaplanen heter Strandvallen och ligger i byn Hällevik på Listerlandet i Blekinge län.	Spelade i Allsvenskan tre år under åttiotalet. Kom tillbaka till högsta serien 2010 och är fortfarande där.

ORDFLÄTAN

Hitta ord i bokstavsmyllret. De kan vågrätt, lodrätt, diagonalt, uppifrån och ner.

Vi söker namnet på 10 platser som omnämns i sångerna: JAG ÅKER TILL .... - KÄNN INGEN SORG FÖR MIG ..... - VIOLER FRÅN .... HANNA FRÅN ..... - GOSSEN MIN BOR I ..... - BALLADEN OM DET STORA SLAGSMALET PÅ ..... - VALS - MAJ PÅ .... - KRISTINA FRÅN ..... - FRÅN DJURSHOLM TILL .....

R	O	T	H	L	M	N	C	D	R	I	O	L
A	A	R	L	Ö	V	S	K	O	Ö	T	Y	S
P	R	O	S	T	K	L	A	R	L	U	T	J
S	T	Å	X	A	L	H	F	D	A	L	D	Ö
O	L	G	A	T	R	A	V	K	M	A	S	S
D	R	A	P	E	R	A	L	L	A	B	N	A
Å	R	T	U	M	D	N	E	K	C	A	B	L
L	L	U	T	S	K	I	V	N	A	D	K	A
L	A	R	T	I	P	M	M	A	R	L	M	N
A	D	R	A	P	E	L	I	K	A	N	M	O
R	M	O	D	E	R	E	S	K	R	U	N	V
S	N	A	N	Y	A	H	U	R	R	A	M	L
K	E	O	U	G	A	L	A	T	A	F	O	R
P	L	I	L	O	R	I	G	A	L	Ö	P	T
S	F	I	A	F	G	V	R	A	K	F	R	U
S	I	G	N	A	L	K	R	Ä	Y	F	T	R
A	N	R	O	S	E	N	K	A	V	A	J	E
N	M	O	R	Ö	P	T	R	O	M	D	T	R
A	G	B	L	O	M	K	L	O	C	K	D	A
T	N	E	K	C	A	B	L	E	G	E	T	T
U	L	T	E	R	L	Ö	P	Y	P	Å	T	
R	E	Ö	R	D	A	G	M	Ö	Ä	Å	T	Y
R	M	G	G	A	L	R	A	T	R	A	N	O

Halverat bidrag för deltidbrandmän

MSB halverar bidraget till kommunerna för utbildning i räddningsinsats. Skälet är tryck på fler kurser och behov av utveckling.

SKL har protesterat och ser en risk att en del kommuner inte kommer att ha råd med utbildningen.

■ Under 2013 utbildas över 500 deltidbrandmän i grundutbildningen räddningsinsats. Det räcker dock inte för att täcka efterfrågan.

Nästa år vill MSB utöka med cirka 50 platser. Dessutom finns behov, och även önskemål från räddningstjänsterna, om utveckling av kurserna.

Det kostar pengar och den utväg myndigheten funnit är att skära ner de bidrag som kommunerna får, vilket sparar sex-sju miljoner kronor.

– Vi får inte mer pengar för att genomföra fler kurser eller utveckla utbildningen utan måste klara det inom budgetramen, säger Monica Edsgård chef för MSBs utbildningsenhet.

Utbildningen i räddningsinsats, inklusive mat och logi under fem veckor, är gratis. Bidragen till kommunerna är stöd till reseersättning och förlorad arbetsinkomst för brandmännen som utbildas. En halvering av bidraget innebär att kommunerna får 12 000-15 000 kr per

”Vi får inte ekvationen att gå ihop annars.”

Monica Edsgård, chef utbildningsenheten, MSB

utbildad deltidbrandman.

SKL ser en risk att det blir svårare att uppfylla den nationella målsättningen om likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor om kommuner får svårt att skicka personal på grundutbildning. Som ett exempel tas Jämtlands räddningstjänstförbund, med 450 deltidbrandmän, som med normal personalomsättning beräknas få ökade kostnader med en halv miljon om året när bidraget halveras.

– För en liten kommun kan det bli jättetufft, vi har största respekt för det. Men eftersom vi har hårt tryck på mer utbildning och krav på utveckling får vi inte ekvationen att gå ihop annars, säger Monica Edsgård.

Utveckling av utbildningen handlar om såväl teknik som metoder. Utbildningen i räddningsinsats kommer att förändras successivt. För vidareutbildningen till räddningsledare A kommer däremot en reviderade utbildning lanseras 2015.

– I takt med att samhället förändras så gör även rädd-

ningstjänsten det. Förr hade alla räddningsstyrkor med 1+4. Nu finns många olika lösningar och det måste avspeglas i utbildningen, vi måste närmare målgrupperna, säger Monica Edsgård.

Sedan 2009 genomförs en del av utbildningen externt. Brandskyddsföreningen har meddelat att man inte tänker fortsätta. Kvar finns i dagsläget SRTC i Skövde och Securitas som externa utbildare, med vilka MSB har tvåårigt ramavtal. Hur utbildningen ska och kan läggas ut i framtiden ska också ses över.

För 2014 är målet att genomföra 24 utbildningar i räddningsinsats.

PER LARSSON

FAKTA

Bidrag utbildning

■ 1986 startade Räddningsverket en fyra veckor lång utbildning kallad "brandman deltid". Formellt en civilförsvarsutbildning, de utbildade krigsplacerades i civilförsvaret. Senare utökades utbildningen med en femte vecka med fokus på sjukvård.

■ Deltagarna fick en dagpenning baserad på den sjukpenninggrundande inkomsten.

■ 1995 kom ny lag om totalförsvarsplikt, räddningstjänstlagen ändrades att omfatta räddningstjänst under krig och det statliga civilförsvaret upphörde. Ut-

Efterfrågan på utbildning i räddningsinsats har lett till minskade kommunala bidrag. Pengarna behövs för att öka utbildningen. FOTO: JOHAN EKLUND

bildningen till deltidbrandman medförde inte längre civilförsvarsplikt.

■ I stället för dagpenning till den enskilde ersattes kommunen, 675 kronor per utbildningsdag samt reseersättning.

■ 2004 utökades utbildningen till sju veckor, varav två på distans, och kallas nu "Grundkurs räddningsinsats". För behörighet krävs två veckors preparandkurs på hemmaplan.

■ 2009 System med schablonersättning i fyra nivåer infördes. 23 000-29 000 per studerande och kurs beroende på reseavstånd.

Släcksystem för bussar kan certifieras

Släcksystem i motorrum på bussar kan numera både testas och certifieras.

– Flera företag utför för närvarande provningar hos oss för att få sina släcksystem certifierade och kvalitetssäkrade, säger Fredrik Rosén på SP i Borås.

■ Problemet med bussbränder har diskuterats i ett antal år och ett behov av internationella standarder för provning och utvärdering av prestanda för släcksystem i motorrum har konstaterats.

SP, Sveriges tekniska forskningsinstitut, har under några år utvecklat en brandprovningstandard (SP-metod 4912) i samarbete med internationella aktörer. För ytterligare kvalitets-säkring finns ett frivilligt certifierings- och kvalitetsmärkningssystem (P-märkning).

– Intresset från branschen är stort, säger Fredrik Rosén på SPs enhet för brandteknik.

Ett företag har P-märkt sitt släcksystem och fler utför alltså provningar i Borås.

P-märkta släcksystem visar, förutom att de klarar brandprovning, även en hög grad av robusthet eftersom de också testas för resistens mot tuffa miljöer som specificeras i internationellt accepterade fordonstandarder.

P-märkningen innefattar också kvalitetssäkring och årlig tillverkningskontroll.

– En innovativ och viktig del av P-märkningsprocessen är att riskbedömningar, med utgångspunkt från resultaten från brandprovningarna, ska göras för att optimera dimensioneringen för verkliga motorrum på bussar, säger Fredrik Rosén.

Genom att anta P-märket i branschen ges besked att systemen upprätthåller en godtagbar nivå när det gäller kvalitet och säkerhet.

– Samtidigt blir det lättare att upptäcka och få bort undermåliga system från marknaden.

P-märkningscertifikaten publiceras på: <http://www.sp.se/safebus/certified>

PER LARSSON

Nya regler för brandfarliga gaser och vätskor

Nya föreskrifter för hantering av brandfarliga gaser och vätskor träder i kraft 1 oktober.

– De innebär bland annat att vissa verksamheter som tidigare inte behövde tillstånd nu gör det, säger David Gårsjö, MSB.

■ Den nya föreskriften ersätter Sprängämnesinspektionens föreskrifter från 1995 (SÄIFS 1995:3) och exempel på hantering som det kommer behövas tillstånd för är:

- Hantering av aerosoler som fått angivna tillståndsgränser.
- Reningsverk och deponier, som under vissa förutsättningar inte behövt tillstånd tidigare.

- Hantering under kortare tid där anmälan tidigare varit tillräckligt, exempelvis byggarbetsplatser och tillfälliga restauranger.

- Vissa butiker, på grund av en bredare definition av vad som avses med en publik lokal.
- Användarna har ett år på sig att söka tillstånd. Tillståndsgränserna ändras även något, vilket också kan medföra nya tillstånd.

Andra ändringar att notera är:

- Brandfarliga vätskor delas in efter flampunkt (över eller upp till 60 grader) istället för klasser. Vätskorna delas inte längre in efter användningsområde som tidigare då särskil-

da gränser gällde för brandfarlig vätska klass 3 för uppvärmning och elproduktion.

- Hantering av ammoniak är undantaget från tillståndsplikt.

- I lantbruksverksamhet behövs inte tillstånd för brandfarliga vätskor med flampunkt över 60 grader.

- Små behållare med volym upp till 50 milliliter undantas helt, exempelvis tändare och låsspray.

- Distributionssystem för brandfarlig gas undantas. Tanken är att framtida föreskrifter kommer att ställa krav på att distributören måste försäkra sig om att mottagaren av gasen har en säker anläggning.

– MSB kommer att publicera

en handbok om tillstånd som ger förklaringar, tips och stöd i tillståndshandlingen. Vi kommer också att publicera en vägledning för tillståndsprövning för biogasanläggningar för att stödja tillståndsmyndigheterna gentemot de deponier och reningsverk som blir tillståndspliktiga, säger David Gårsjö.

2 oktober arrangerar MSB ett seminarium med fokus på de nya föreskrifterna. Seminariet hålls på Norra Latin i Stockholm. Seminariet kommer också att sändas direkt på webben via bambuser.se För mer information, se kalendern på www.msb.se

Revolution för samarbetet

■ Samtalsgrupper har ökat förståelsen

MALMÖ

Bättre samarbete, lättare att prioritera och inte ödsla tid på onödiga jobb.

Raps, samtalsgrupper för blåljusmyndigheter i Rakel, anses som ett lyft i Skåne.

■ Vi befinner oss i polisens nybyggda komplex i Toftanäs i utkanten av Malmö. Larmoperatören Jan Sandberg är en av dem som sett positiva förändringar sedan Raps infördes:

– Samarbetet med räddningstjänsten har fått något av en revolution. Främst av den anledningen att räddningstjänsten ofta är snabbare till olycksplats, det gör att vi snabbare får information som är till stöd för min prioritering. Vi kanske slipper åka på en torrkokning, vid en annan händelse kan vi snabbare få besked att vi behöver skicka mer resurser, säger han.

Raps står för räddningstjänst, ambulans, polis och SOS-Alarm. Raps-talgrupper i Rakel används i ledningsfunktionen för blåljusmyndigheterna. En samverkansfunktion.

I grunden handlar det om effektivare hjälp, att snabbt veta vilka resurser som behövs och var de behövs bäst när det är fler larm samtidigt.

Men det har också fått effekten att framförallt polis och räddningstjänst kommit närmare varandra, samarbetet har utvecklats även vid sidan av Raps.

– Vår förståelse för polisens arbete har ökat. Om de inte kommer vet vi numera varför, att annat är prioriterat. Kontakten med polisens vakthavande befäl är numera en naturlig del av arbetet, säger Anders Kindberg, inre befäl och sambandsansvarig för Räddningstjänsten Syd.

Carsten Holm, sambandsansvarig för Polisen Skåne håller med:

– I den analoga världen tog vi aldrig kontakt med varandra. Nu har vi kontakt sekunder efter larm. Förståelsen för varandras problematik har ökat. Nu ser vi möjligheter tillsammans, och utvecklar dem.

Enkelt uttryckt fungerar Raps så här:

Vid trafikolycka startas alltid en Raps-talgrupp där operatörer från SOS och polisens ledningscentral (LC) medverkar. Utryckande personal är med i talgruppen under själva utryckningen.

När utryckningsstyrkan kommer fram lämnar den en så kallad vindruter rapport, det första intrycket av olyckans omfattning vid framkomst. Det spelar ingen roll om ambulans, räddningstjänst eller polis är först på plats, alla ledningsorganisationer får samma information.

Personal på skadeplats övergår sedan till en insatstalgrupp där man kommunicerar. Insatsledaren, som alltid har två Rakelmobiler, kan även nå via Raps.

Ledningsfunktionerna har fortsatt kommunikation i Raps och även tillgång till sin egen organisations insatstalgrupp.

– Den stora vinsten i de här rutinerna är vindruter rapporten. Det är den som ger snabbare information och en helt annan trygghet i ledningsarbetet, säger Carsten Holm.

Ett problem i sammanhanget är att polisen larmmässigt inte har samma tekniska plattform. Larm som per automatik når räddningstjänst och ambulans måste SOS-Alarm därefter ringa ut till polisen.

– Det är en jäkla nackdel. När vi får larmet är räddningstjänsten redan på väg. Det gör också att det tar längre tid innan vi blir tilldelade Raps. Men det är ett problem vi hoppas ska lösas.

Skånes blåljusorganisationer började arbeta i Raps redan 2009. Det tog lite tid att finna rutinerna. För mycket skitsnack i talgrupperna i början, som Carsten Holm uttrycker det. Med det avser han information som var för detaljerad.

– Det skapade irritation bland de som var uppkopplade. Information som bara rör en organisation ska inte gå via Raps utan internt i insatstalgruppen. Raps ska användas som bryggan mellan oss. Det har blivit mycket bättre.

■ Olika organisationer har olika fackuttryck.

Finns det risk för begreppsförvirring?

– Mycket av kodorden används i insatstalgruppen när man lämnat Raps, så det är inga problem. Dessutom träffas vi numera så ofta när det inte är larm, det ökar kunskapen om varandra och minimerar risken för missförstånd.

Skåne tog tidigt beslut om att använda det nya kommunikationssystemet och var också tidiga användare. Arbetet i Skåne har sannolikt väglett de nationella riktlinjerna för

Carsten Holm, polisen, och Anders Kindberg, räddningstjänsten, hyllar det sam

Prioritering
"Alla händelser som är små förblir små. Resurserna läggs på rätt uppgift."

Martin Gertsson, Rsyd

användning av Rakel. Inledningsvis fanns på många håll motstånd eller rädsla för det nya.

– Det har tagit lite tid och kräver rätt stöd och utbildning. Men egentligen, vi har använt kommunikationsmedel i många år, varför skulle detta vara svårt? I mycket handlar det om ett pedagogiskt arbete att övertyga medarbetare, säger Carsten Holm.

Martin Gertsson, inre befäl på brandstationen i Hyllie, är också positiv till hur samarbetet med andra organisationer utvecklats:

– Tekniken kanske medgivit det tidigare också. Men det arbetssätt vi har nu gör att det fungerar. Vi har möjlighet att koppla oss samman med kommunal tib (tjänsteman i beredskap), vi kan dela händelser. Ett gemensamt arbetssätt gör att vi lättare kan låna resurser av varandra. Vi kan spärra av en väg åt polisen ibland, de kan släcka en brand med handbrandsläckare om de är först. Det gör att alla händelser som är små också förblir små. Resurserna läggs på rätt uppgift.

PER LARSSON

Arbete som utvecklas när samtalsgrupperna för blåljusmyndigheterna börjat fungera på allvar.

FOTO: PER LARSSON

– Drömmen vore att husera i samma byggnad

Samverkan poängteras dagligen inom beredskapsverksamhet och blåljusorganisationer generellt kommer närmare varandra.

Det har inte bara med kommunikationssystemet att göra.

■ – Räddningstjänstens yttre och inre befäl och polisens vakthavande befäl och LC-befäl träffas regelbundet. Det gör att vi får ansikte på varandra, kunskap om hur den andre jobbar. Våra yttre befäl har också deltagit vid polisens kurser för insatschefer, och det är vanligt att vi skickar samverkansbefäl till polisens stab när det är planerade händelser, säger Anders Kindberg.

– Det ökar förståelsen för varandras problematik, varför man gör vissa saker och kan medverka till att vi hittar gemensamma lösningar, säger Carsten Holm.

Skåne som polismyndighet täcker hela länet, Räddningstjänsten Syd omfattar fem kommuner har dessutom ledningsansvar vid insats för Trelleborg och Sydöstra Skånes räddningstjänstförbund, vilket är ytterligare fem kommuner. Även räddningstjänsterna i länets övriga kommuner har ett allt närmare samarbete med polisen.

Varje fredag har länets tjänstemän i beredskap (tib) för polis, länsstyrelsen, sjukvården, försvarsmakten och räddningstjänsterna möte om vad som hänt och vad som är på gång, mötet hålls i Rakel.

■ Vad är nästa steg?

– Drömmen vore att vi huserade i samma byggnad. Tänk att bara behöva gå en våning upp för att prata med polisen. Om förslaget om ny alarmeringsmyndighet leder till att SOS flyttar till polisens lokaler, då tycker jag vi ska hit också. När vi är samlokaliserade kan vi ut-

Vardagsmöten
”Förståelsen för varandras problematik ökar.”

Carsten Holm, Polisen

veckla förståelse på ett helt annat sätt, säger Anders Kindberg.

I samband med Eurovision i Malmö i maj gjordes kommunikationsplan för alla Rakel-användare där det gavs restriktioner att inte gödsla med talgrupper, man var rädd för att belasta nätet för hårt.

– Efteråt visade det sig att vi använt tolv procent av nätets kapacitet, säger Carsten Holm.

Nätet klarar helt enkelt mer än det finns personella resurser. En operatör kan ha fem-sex Rapsgrupper igång samtidigt, men måste då göra prioriteringar.

– Tre händelser kan en operatör ha koll på samtidigt, men det är inte en optimal situation.

PER LARSSON

Sociala omsorgens larmcentral delar rum med räddningstjänstens larmcentral. Kristina Silverarfvé är chef för de som arbetar med kommunens trygghetslarm i Nyköping. Nycklarna går till personer med larm i hemmet.

FOTO: NYKÖPINGS KOMMUN

Effektivare med sambruk

■ Räddningstjänst och omsorgen delar lokaler och bilar

I Nyköpings brandstation delar räddningstjänsten både bilar och lokaler med social omsorg. Nu ska kommunens fastighetslarm och VA-larm in i brandstationens larmorganisation. Ett exempel på sambruk av samhälls resurser.

■ I juni arrangerade MSB ett dialogmöte om sambruk som hölls i Göteborg. Deltagarna var handplockade från tio olika kommuner och räddningstjänstförbund som redan samordnar eller har börjat fundera på att samordna sina jourorganisationer.

Utgångspunkten för sambruk kan variera. Ibland är grundorsaken att det är svårt att rekrytera personal. Ibland är det huvudsakligen ett sätt att förbättra verksamheten och i andra fall är ekonomin den främsta drivkraften.

– Vi måste tänka på hur vi ska öka effekten av skattebetalarnas pengar, sa Håkan Axelsson, enhetschef på MSB, när han inledde dialogmötet.

En av de representerade kommunerna var Nyköping. Deras nya brandstation är från 2011. Ursprungligen var det tal om att ambulansen skulle in i lokalerna, men landstinget drog sig ur under planeringsstadiet.

Då kom tanken upp att istället ta in den kommunala omsorgen om gamla och sjuka. Nu sitter personal från både räddningstjänst och social omsorg tillsammans i ett öppet kontorslandskap.

– Det är intressant att blanda två så skilda kulturer och hitta nya sätt att samutnyttja resurser, säger Rikard Aläng, projektchef inom tekniska förvaltningen i Nyköping.

Kulturmix

”Det är intressant att blanda två så skilda kulturer och hitta nya sätt att samutnyttja resurser”

Rikard Aläng, projektchef Nyköping

Ett sätt är att de båda förvaltningarna använder samma bilar. De bilar som nattpatrullerna kör på natten, rattar räddningstjänsten under dagtid.

Trygghetslarmen går direkt till larmcentralen i brandstationen. Nu planerar Nyköping för att också koppla alla kommunens tekniska larm dit.

Det gäller till exempel hiss-larm, VA-larm och felanmälaningarna på gatorna.

– Idag har vi en egen organisation för våra larm. Det finns

klara svagheter med det, vi har till exempel en del larm som inte har vidarekoppling och vi har inte riktigt en fungerande dygnet-runt-bevakning, säger Erik Lundin, fastighetschef på Kommunfastigheter i Nyköping.

– Tekniskt ser jag inga svårigheter med att koppla in oss på samma larmorganisation som trygghetslarmen. Nu har vi lite armbrytning om kostnaderna mellan de olika förvaltningarna, men det kommer vi att lösa under hösten, lägger han till.

Dialogmötet avslutades med grupparbete. Där påpekade Mats Renning, räddningschef i Örnsköldsvik, att räddningstjänsten ofta har utgått från den egna organisationen när de har diskuterat sambruk.

– Vi pratade om hur räddningstjänsten kunde använda hemtjänsten eller skolan. Vi glömde liksom bort att vi

egentligen är till för Sven eller mor Agda som bor långt ut på landsbygden.

Han tyckte också att det hade varit svårt att få tillsynsmyndigheten länsstyrelsen att acceptera att räddningstjänstens handlingsprogram innehöll en mer allmän beskrivning av vilken trygghet organisationen ville uppnå, utan att länsstyrelsen gärna ville se en traditionell redogörelse av 1+4 eller 1+3.

Deltagarna ville se regionala möten och en katalog över de goda exemplen som därigenom kan få efterföljare.

Kenneth Ericson arbetar deltid med sambruksfrågor på MSB. Tidigare var han räddningschef på Öckerö som var dåvarande Räddningsverkets pilotkommun för sambruk.

– MSB kommer att fortsätta bygga nätverk, lovade Kenneth Ericson.

ANNIKA LINDQVIST

Akut brist på uttryckande

– Vi måste hitta folk som kan rycka ut! säger Irene Tängmark, säkerhetschef i Strömsund.

■ I många delar av landet är frågan om larmorganisationerna akut. Det är helt enkelt brist på människor i aktiv ålder som kan upprätthålla jourerna.

Strömsund i Jämtland är till ytan Sveriges sjätte största kommun, men har bara 12 000 invånare med hög snittålder.

– Vi har en utmaning att överhuvudtaget hitta folk som kan rycka ut. Det gäller deltidbrandmän, fastighetsjour, hemtjänsten, allt, förklarar Irene Tängmark som är säkerhetschef i Strömsund.

Irene Tängmark

Hon har fått kommunledningens uppdrag att se över hur den kommunala jourorganisationen kan samordnas.

Polisen och det privata bevakningsbolag som har hand om störningsjouren och bevakningen på boendet för ensamkommande flyktingbarn ska också med i diskussionerna.

– Vi är nere på personnivå för att se vilka utbildningar som behövs för att komplettera kunskaperna, berättar Irene Tängmark.

Strömsunds kommun ingår i Jämtlands räddningstjänstförbund där Anders Edvinsson (S) är direktionsordförande. Han deltog i dialogmötet i juni och blev inspirerad att gå vidare.

– Jag vill att förbundet ska starta en pilotprocess för en samordnad jourorganisation i en av kommunerna och vi siktar på Strömsund.

Jämtland har redan visat stort intresse för samordning genom Trygghetens hus i Östersund, där både räddningstjänst, polis, SOS och ambulans ryms och samverkar. I huset finns också åklagare och sjukvårdsrådgivningen.

Sjuksköterskor åker på IVPA

På Öckerö ska de kommunala sjuksköterskorna följa med brandmännen ut i väntan på ambulans.

■ Öckerös brandmän har länge åkt på larm i väntan på ambulans, IVPA. Sedan i maj följer kommunens sjuksköterskor med. Öckerö har cirka 25 sjuksköterskor anställda, för att arbeta huvudsakligen inom äldreården. Det tog tid att övertyga dem att åka med på IVPA.

Ett skäl till motståndet var rädsla att hamna i hotfulla situationer. Ett annat skäl var risken att larmen skulle krocka med de vanliga besöken hos vårdtagarna.

– För mig var det självklart att sjuksköterskan i hemsjukvården har jättebra förutsättningar för att vara ett komplement till ambulanssjukvården, men en del kände oro för det nya uppdraget, berättar Malin Tisell.

Hon är relativt nybliven högsta chef för Öckerös riskhanteringsverksamhet där räddningstjänsten ingår. Hon är själv sjuksköterska, har tidigare varit områdeschef för ambu-

På Öckerö följer sjuksköterskor med brandmännen på IVPA-larm. – Det tog tid att övertyga dem att åka med, säger Malin Tisell, chef för riskhanteringsverksamheten.

FOTO: ANNIKA LINDQVIST

lanssjukvården i Göteborg och har stor del i överenskommelsen med de kommunala sjuksköterskorna.

Precis som de brandmän som åker IVPA har sjuksköterskorna utbildats av Sahlgrenska och de får rådgivning från sjukhuset ute på larm.

Arbetet med IVPA-larmen har startat försiktigt. Sedan slutet kom i maj har sjuksköterskor följt med på dagtidslarm endast tre gånger, bland annat efter-

som några larm kommit vid tillfällena när sjuksköterskorna inte har kunnat lämna sina patienter.

Tanken är att en utvärdering av försöket ska påbörjas i höst.

Vill du veta mer om sambruk? Kontakta Kenneth Ericson, kenneth.ericson@msb.se eller 072-542 61 28

29 miljoner till forskning om ledning och samverkan i kriser

■ MSB satsar 29 miljoner kronor på två forskningsprojekt som ska ge ökad kunskap om effektiv ledning och samverkan vid kriser.

– Även om mycket gjorts för att höja kunskapen på detta område saknas delar för att helt förstå förutsättningarna för effektiv ledning och samverkan vid kriser och stora påfrestningar. Det är med stor tillfredsställelse vi kan starta två viktiga kunskapsspår och ta viktiga kliv framåt i vår förståelse av denna förmåga, säger Per Sundström, forskningschef på MSB.

18 miljoner satsas på projektet Situationsanpassad ledning och samverkan utifrån ett designlogiskt helhetsperspektiv som kommer att utveckla kunskap för framtidens ledningskoncept

samt ta fram metoder för att analysera och utvärdera ledning och samverkan.

11 miljoner går till projektet Governing for societal resilience som kommer att studera effekter av samverkan i nätverk vid krishantering samt vilka faktorer som påverkar samarbete mellan organisationer.

Forskningsprojekten kommer att genomföras 2013-2017 och koordineras av Forsvarshögskolan.

– Med dessa båda projekt skapas ett unikt kompetenscenter runt Forsvarshögskolan som vi tror kan driva lednings- och samverkanforskningen framåt under lång tid, säger Fredrik Bynander, vetenskaplig ledare för forskargruppen Crismart vid Forsvarshögskolan.

Tillsynshandboken utgiven

■ Nu finns tillsynshandboken att beställa hos MSB.

– Vi hoppas att boken kommer att bli väl använd ut i kommunerna och att den inspirerar till diskussioner och utveckling av tillsynsverksamheten, säger Eleonor Storm.

Under förra hösten och i våras genomförde MSB tillsammans med länsstyrelserna ett antal träffar runt om i landet för att föra en dialog om det som nu resulterat i handboken Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor.

– De synpunkter som kom fram i samband med träffarna har varit ett positivt bidrag till det slutliga arbetet med boken.

Boken kostar 250 kronor och finns att beställa på MSBs hemsida. Beställningsnummer: MSB474.

32 kommuner får VMA-signal via Rakel

■ Rakelnätet har i test använts för VMA-signalen (viktigt meddelande till allmänheten) i fyra kommuner. Resultatet av testerna är så goda att MSB beslutat införa Rakel för utomhusvarning i ytterligare 32 kommuner under hösten, med start i Skåne.

– Planen är att alla Sveriges 4 500 tutor ska ha gått över till Rakel under 2015. Kostnaden för Rakelabonnemang för utomhusvarning kommer vara densamma som för det tidigare sändningstillståndet från Post- och Telestyrelsen (PTS), så det medför ingen extra avgift för kommunerna, berättar Håkan Marcusson, projektledare för varningsystem vid MSB.

MSB och SKL har tecknat en ny överenskommelse som innebär att kommunerna från nästa år får 1 100 kronor i bidrag per tuta, vilket ska täcka kostnad för drift underhåll och Rakelabonnemang.

Örnsköldsvik, Ludvika, Gotland och Ronneby är de fyra kommuner som var först ut med att testa VMA-signalen via Rakel.

Mångfaldskonferens för politiker

■ Skogsbygderna har svårt att få tag på brandmän. Nya tankar krävs för att bredda rekryteringen. Det är ett av skälen till att Jämtland i höst arrangerar landets första mångfaldskonferens för de politiker som ska styra över räddningstjänsten.

Konferensen hålls 17-18 oktober i Östersund, på Trygghetens hus.

Taktikspel pågår. Styrkeledare Benny Hansson (närmast) grillas av Tomas Lovehed, Håkan Flodin och Erik Mattsson.

FOTO: PER LARSSON

Rätt beslut kräver övning

■ Inställda utbildningar fick Mälardalen att prioritera egen ledningsträning

VÄSTERÅS

Brandmän övar varje skift. Men insatsledningen?

Räddningstjänsten i Västerås insåg för länge sedan bristen och genomför kontinuerligt ledningsövningar och taktikspel.

■ Mälardalens Brand- och Räddningsförbund i Västerås reagerade när utbildningar som MSB (och tidigare Räddningsverket) erbjöd gång efter annan blev inställda på grund av för få anmälningar.

– Vi behöver träna stora olyckor och hur vi samverkar med andra. Jag gick ut brandmästarutbildningen på Rosersberg 1992. Om vi inte haft våra egna ledningsövningar hade jag kanske levt kvar på de meriterna, säger brandmästare Tomas Lovehed.

Räddningstjänsten hade större samverkansövningar med polis och sjukvård två gånger om året, i övrigt fanns tidigare inget annat på ledningsnivå.

Därför togs egna övningar fram som komplement.

■ I snitt var tredje onsdag genomförs ledningsövning under fyra timmar för insatsleda-

re, inre befäl, brandingenjörer och övriga chefer.

■ Varje fredag har alla i den operativa ledningen som är i skift ett taktikspel där framförallt styrkeledaren grillas.

– Vi har lika stort behov att öva vår roll vid en olycka. Det är kul och bra att det operativa arbetet inte är bortglömt för våra uppgifter, säger brandingenjör Erik Mattsson.

– Taktikspelet är en ren operativ övning för att öka förståelse för att vara styrkeledare och mellan befälskategorier, säger Lovehed.

Spelet tas fram med programmet Firestudio. Lovehed tar egna bilder, använder Google Earth och Eniros gatubilder. Miljöerna är från Västerås.

Styrkeledaren får ett larm, vissa förutsättningar och bilder att ta ställning till. Efter ett beslut kommer ny bild och förutsättningarna kan ha ändrats.

Den här dagen är det automatlarm på ett äldreboende som med pålagd rök och eld utvecklas till en ganska allvarlig brand.

För övriga närvarande ska styrkeledaren motivera och förklara sina beslut som sedan diskuteras.

Stora olyckor

”Om vi inte haft våra egna ledningsövningar hade jag kanske levt kvar på meriter från 1992.”

Tomas Lovehed, Mälardalen

– Det här är jättebra. Övningen blir autentisk och det ger stöd för hur insatsen kan bli bättre, hur man kan göra obbo (orientering, bedömning, beslut, order) bättre, säger Benny Hansson, styrkeledare på Vallbystationen för dagen.

Själva spelet tar fem-tio minuter, med diskussion brukar hela övningen pågå runt 40 minuter.

– Vi har en tanke att utveckla spelet och ha med hela skiftet, säger Tomas Lovehed.

För att ännu bättre kunna återkoppla insatser har insatsledare och brandingenjörer på sina hjälmar en liten videokamera som kan filma i två timmar. Bilderna kan även användas i samband med kommande taktikspel.

– Allt det här ger lärande, och inte minst lär vi lika.

De större ledningsövningarna är en kombination av utbildning och diskussionen med runt 20 befäl involverade. De är högprioriterade och förbundschefen deltar så gott som alltid. Den senaste tiden har det bland annat varit kemutbildning, Försvarmakten har gästat och informerat om vilka resurser de har som kan vara tillgängliga. Ibland genomförs övningsspel med hälften av deltagarna placerade i räddningscentralen.

– Det kan komma upp frågor med återkoppling till larm, hur vi hanterat något eller borde hanterat det. Stora olyckor händer inte så ofta, de måste vi öva. Ledningsövningen gör att vi blir tryggare på insats och mer samspelade med varandra, säger Erik Mattsson.

Det hämtas också kunskap från andra räddningstjänster.

Men rutinen med regelbundna ledningsövningar har man inte hittat hos någon annan.

Och man är i Västerås förvånade att kurser ofta har ställts in på grund av bristande intresse, eftersom man anser behovet är stort.

– Det kan bero på rädsla. Har man jobbat länge anser många att de ska kunna allt, då kan det vara känsligt att blotta okunskap. Det borde snarare vara krav på repetitionsutbildning vart femte år för den som gått exempelvis räddningsledare B, säger Erik Mattsson.

Tomas Lovehed planerar de interna ledningsövningarna i Västerås, i november är en grundplanering klar för hela kommande år. Under sommaren tar han fram övningar för fredagarnas taktikspel för ett år framåt.

– Många reagerar över hur vi kan lägga så mycket tid på detta, men vi får inte glömma att vårt grunduppdrag är både förebyggande och räddningstjänst, säger räddningschefen Åke Broman. Är det något räddningstjänsten har är det tid. Det gäller att prioritera.

PER LARSSON

– Vissa frågor måste den enskilde ta mer ansvar för

Den enskildes ansvar kan behöva poängteras än mer. Frågor kring social oro kommer att bli vanligare.

Det tror Stefan Anering, ny enhetschef för den enskildes säkerhet på MSB.

■ Anering var tidigare kommunikationschef i Storstockholms brandförsvaret och hade nog bättre koll än de flesta på MSBs arbete gentemot den enskilde.

– Men jag har börjat inse att det är så mycket mer än jag kände till, inte minst de breda verksamheterna inom äldresäkerhet och barnsäkerhet.

Projektet "Aktiv mot brand" har visat upp goda resultat, 15-16 oktober arrangeras en stor skadekonferens i Göteborg. "Peppar, peppar" riktat mot äldre rullar vidare, en stor rapport om drunkningsolyckor har presenterats, webbplatsen Din säkerhet tar ett bredare grepp över sociala medier – och så vidare.

■ När säkerhetsbudskapen fram?

– Vi når säkert ut bra med budskapen, men målet måste vara att nå ut ännu bättre. Det är så mycket bra arbete som görs.

Stefan Anering konstaterar att den enskildes ansvar behöver poängteras, myndigheterna erbjuder verktyg så att den enskilde kan ta ansvar.

FOTO: PER LARSSON

– Men vi jobbar i huvudsak inte för att nå den enskilde direkt, det tror jag också skulle vara svårt. I vissa fall gör vi naturligtvis det, men våra huvudkontakter är kommuner, landsting, länsstyrelser och organisationer och att via dem i förlängningen nå ut till den enskilde. Vårt jobb är att ge verktyg så att den enskilde kan ta sitt ansvar.

Ett ansvar Anering fortsatt tror behöver poängteras.

– Man kan inte förlita sig på att samhället gör allt, vissa frå-

gor måste den enskilde ta mer ansvar för.

■ Vad tänker du på då?

– Exempelvis att ha en fungerande brandvarnare, lära sig hur man gör om oljan på spisen börjar brinna. Kunskap om brandfrågor är ofta bristfälliga. Inte minst det som kan tyckas ologiskt, som att stanna kvar i lägenheten när det brinner i en annan lägenhet i huset. Och det måste förklaras på ett enklare sätt så att det sitter i ryggmärgen.

■ Arbetet med den enskildes säkerhet blir bredare och bre-

dare. Vilket är nästa område för MSB?

– Social oro tror jag blir något som kommer upp mer och mer. Vi samarbetar redan med trossamfunden som är aktiva i ämnet. Jag tror det är en fråga för oss, men hur vet jag inte än.

Ett av de nya greppen är en satsning på Instagram, ett socialt nätverk där man kommunicerar med bilder, som Din säkerhet gör. Målgrupper är bland annat ungdomar 18-24 år som är på väg att flytta hemifrån och småbarnsföräldrar.

– Det viktiga är att kommunicera med dem som följer oss, inte bara att försöka få många följare. Budskapet sprider sig ändå som ringar på vattnet via olika andra sociala medier om man använder sig av bland annat hashtag.

Stefan Anering jobbade som polis i 16 år, kom sen till Storstockholms brandförsvaret. Nu har han ersatt Katarina Rydberg som enhetschef på MSB.

■ Vad var det som lockade med den enskildes säkerhet?

– Just att vi verkligen jobbar med enskilda, möjligheten att påverka människors vardag till det bättre.

PER LARSSON

440 000 testade sin brandvarnare

Uppmaningen att testa brandvarnaren, med bland annat arga snickaren Anders Öfvergård, som dragplåster, nådde närmare 1,5 miljoner människor.

■ Nu går kampanjen "Aktiv mot brand" vidare. Kampanjfilmen med arga snickaren kommer att rulla på biograferna i slutet av året.

– Vi är i början av påverkansarbetet och lanseringens resultat ger oss bra underlag för målsättningen framöver, berättar projektledaren Alexandra Johansson, MSB.

Kampanjen lanserades på Brandvarnardagen 1 december förra året med budskapet "Sov gott. Vakna fort. Testa din brandvarnare."

Utvärderingen av förra årets kampanj visade att 20 procent av målgruppen, eller 1 480 000 människor, sett materialet och att det lett till att 440 000 testat sin brandvarnare. Hälften av dem som testat brandvarnaren säger att de bytt batterier. Underlag för siffrorna är en telefonenkät som 1 064 personer svarat på.

Filmen med arga snickaren, som visats både på TV och på nätet, har uppmärksammats av flest. Under de två första veckorna hade filmen 230 000 visningar på YouTube. Personer i åldern 18-29 år har sett kampanjen i större utsträckning än äldre.

29 november-19 december kommer filmen att visas på bio i 83 städer, under perioden förväntas närmare 900 000 biobesökare.

– Satsningen blir en av flera aktiviteter under Brandvarnardagen 1 december. Många av vidareinformatörerna kampanjar också och kan dra nytta av visningen, säger Alexandra Johansson.

Aktiv mot brand har i dag ett 70-tal vidareinformatörer runt om i landet, exempelvis bostadsbolag, räddningstjänster och föreningar.

Kampanjen drivs och utvecklas av MSB, Brandskyddsföreningen, Brandvarnaregruppen, SABO, räddningstjänsterna, länsstyrelserna och Svensk försäkring.

Mer aktuellt inom den enskildes säkerhet

■ 1 oktober är det dags för **Peppar, peppar**, en dag för äldres säkerhet som i år samkör med projektet Aktiv mot brand. Verksamheten bedrivs i kommunerna, MSB tar fram kampanjmaterial och ger tips på aktiviteter.

■ 15-16 oktober – **Nationella Skadekonferensen** i Göteborg 15. Konferensen genomförs för tionde gången och är ett nationellt nätverk kring långsiktigt praktiskt arbete, forskning och utveckling av olycks- och skadeförebyggande insatser. Inom ramen för konferensen genomförs också en barnsäkerhetskonferens och en äldrekonferens.

■ För skolan, för alla åldersgrupper från 4 år till gymnasiet, finns fortsatt kostnadsfritt material inom området samhällets och den enskildes

säkerhet.

Utbildningsmaterial finns om allt från bränder, 112, is- och vattensäkerhet

till krisberedskap, försvar och säkerhetspolitik. Mer information finns på skolwebben, www.msb.se/skola

Dessutom utvecklas ett bredare stöd till skolorna om hur man kan jobba med säkerhet i skolan. Det kan handla om allt ifrån fallolyckor till skolbränder och väpnat våld mot skolan.

Information, checklistor, användbara länkar med mera kommer att finnas på skolwebben inom ett år.

■ **Upp i rök** är en förebyggande utbildning riktad till elever på högstadiet och ett exempel på arbeten som MSB stödjer med uppdragsersättning. Brandskyddsföreningen genomför arbetet med stöd av räddningstjänster och fick 3,8 miljoner 2012, 25 000 elever nåddes av utbildningen.

■ **Säkerhet på Instagram.** Din säkerhet utvecklar arbetet i sociala medier med en Instagram-strategi.

■ Genom nätverket **MSBs Samrådsgrupp med trossamfunden** hålls kontinuerligt förtroendeskapande möten med trossamfunden på nationell nivå.

Krisberedskapsinformation är mest i fokus men även olycksförebyggande. Bland annat har muslimska krisberedskapssamordnare fått ut-

bildning i brandsäkerhet och en övning har genomförts för att testa nätverkets krisberedskap.

SST, Statligt stöd till trossamfunden, är en viktig samarbetspartner som bidrar med kunskap och kontakter. Vid behov görs även stödinsatser för trossamfunden på lokal nivå. Ett exempel är Coexist, ett projekt i Malmö för interreligiös dialog för att minska spänningar och öka dialog och samverkan mellan trossamfunden.

■ Metodboken **Systematiskt arbete med äldres säkerhet** i uppdaterad version. Nytt i upplagan är suicid. Ett stöd till kommuner, landsting med fler och avsedd att öka kunskapen om hur man kan arbeta systematiskt för att förhindra olyckor, exempelvis fall och brand.

Etanol i kaminer och lampor en

Under de senaste åren har MSBs olycksutredarprogram fått in allt flera rapporter om bränder och brandtillbud i etanoleldade "fusk-kaminer" och dekorationslampor.

Ett genomgående inslag är att de är eldade med BioEtanol 96,6 procent som är en alkoholbaserad vätska med en flampunkt på 12 grader.

I likhet med vanlig bensin är etanolångor tyngre än luft. De kan därför rinna nerför en trappa eller ett annat sluttande plan.

Till skillnad från petroleumprodukter kan etanol som förvaras i en flaska eller annat slutet kärl vid rumstemperatur bilda en explosiv blandning i behållaren.

Om man håller eller sprutar BioEtanol på ett glödande eller redan brinnande föremål kan lågan slå tillbaka och göra så att ångorna antänds och flaskan exploderar.

Etanoleldade så kallade "fusk-kaminer" finns av många olika modeller. Många

av dem saknar instruktion om hur de ska monteras och användas. Behållaren för påfyllning av bränsle är ofta mycket svåråtkomlig.

Om man inte läser bruksanvisningen nogga är det lätt att göra fel. Det framgår tydligt av exemplen på detta uppslag.

Den vanligaste orsaken till bränder och brandtillbud i etanoleldade föremål är att man spiller några droppar i samband med påfyllning av bränsleförrådet.

På några minuter avdunstar vätskan och blandar sig med luftens syre. En gnista och det blir en snabb övertändning.

En annan alltför vanlig brandorsak är att en väggmonterad kamin är alltför dåligt fastsatt och plötsligt ramlar ner på golvet.

ULF ERLANDSSON

Fotnot: Flampunkt är lägsta temperatur när ett ämne avger så mycket brännbara gaser att det kan antändas.

Allvarligt tillbud i brasvärmebutik

■ En butik för visning och försäljning av kaminer och spisar var inrymd i en friliggande träbyggnad från 60-talet.

För att demonstrera sortimentet var flera av eldstäderna tända. Butiken var relativt nyöppnad och brandredskap saknades helt. Vid tillfället fanns det inga kunder i affären.

Plötsligt hörde två anställda som befann sig i ett biutrymme en kraftig duns och rusade iväg för att undersöka orsaken.

Det visade sig att en kamin

Baksida på kamin med hål för infästning. FOTO: ATTUNDA

för spritbränsle hade ramlat ner på klinkergolvet. Några deciliter av den brinnande vätskan hade läckt ut och runnit in under en försäljningsdisk som tagit eld.

Medan den ene ringde 112 fyllde kollegan ett spann med vatten i ett tvättrum och slog det över den brinnande ytan. Branden slocknade genast.

Räddningstjänstens undersökning visade att det inte fanns några anvisningar i förpackningen om hur man skulle montera kaminen och skruva fast den på väggen.

De generella anvisningar som gäller för kaminen av denna typ hade inte hade följts. Skruvarna som man använde hade visserligen rätt dimension.

Men nyckeln till den låsanordning som skulle säkra skruvarna till de nyckelhålsliknande uttagen till väggkonsolen

hade inte kommit till användning. Orsaken till att skruvarna lossnade har inte kunnat fastställas.

Artikeln bygger på en rapport av Jan Elieson, Brandkåren Attunda.

ERFARENHETER

1 Upphängning av fusk-spisar på vägg där "nyckelhål" för skruvar används måste säkras med låsanordning så att upphängningen inte "tappar taget" av misstag.

2 Eftersom dessa produkter ofta monteras av konsumenten själv är det mycket viktigt att det medföljer tydliga monteringsanvisningar.

3 Kaminer av detta slag ska vara certifierade och produktkontrollerade av ett kontrollorgan typ Sitac och/eller SP. P-märkning innebär att produkten uppfyller relevanta funktionskrav med SÄIF 2000:2 som underlag.

Brännskadad när dekorationslampa tändes

■ Hemma i familjens villa skulle den tonårige sonen en kväll tända en cylindrisk dekorationslampa av glas.

Lampan, som var tillverkad i Polen, hade en spritbehållare som kunde demonteras för påfyllning av bränsle.

Men i stället lyckades han fylla på vätskan trots att spritbehållaren satt kvar på sin plats i botten av lampan.

Förmodligen spillde han då några droppar av den flyktiga vätskan märkt BioEtanol 96,6% Premium utan att märka

det. För säkerhets skull bar han ut plastflaskan med överblivet bränsle och ställde tillbaka den i ett förråd där han hämtat den.

När han kom tillbaka och skulle tända lampan hade det bildats brandfarliga ångor inne i glasröret.

Det blev en explosionsartad antändning och en cirka 1,5 meter hög låga.

Eftersom han stod lutad över lampan vid antändningsögonblicket fick han brännskador och måste åka till sjukhus.

Artikeln bygger på en rapport av Tommy Skeppland, Räddningstjänsten Syd.

ERFARENHETER

1 Vid hantering av brandfarliga vätskor eller gaser är det av största vikt att sörja för god luftväxling. Redan några få droppar etanol är tillräckligt för att ge en explosiv koncentration i ett begränsat utrymme.

2 Läs alltid varningstext och bruksanvisning innan du tar en ny apparat eller förpackning med brandfarliga ämnen i bruk för första gången.

Här syns den rostfria behållaren för bränslet med den svarta horisontella plåten som ligger över behållaren. Spiller man på den svarta plåten rinner bränslet mellan frontplåten och den falsade bottenplåten och ur kaminen. FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN

Kvinna släckte brand i fusk-kamin

■ En kvinna kom hem sent till sin lägenhet i ett flerfamiljshus. Hon kände sig frusen och tände en brasa i sin nyinstallerade kamin.

Den var upphängd på en vägg och eldades med en etanolbaserad vätska, flampunkt cirka 12 grader. Efter att ha fyllt bränsle och tänt kaminen besökte hon toaletten några få minuter.

När hon kom tillbaka till vardagsrummet brann det i en matta och en gardin strax intill.

Kvinnan ringde genast 112. Larmoperatören lugnade henne och gav instruktioner om att hon kunde rycka ner gardinen och slänga en matta över de brinnande textilierna.

Kvinnan lydde råden, när räddningstjänsten anlände var branden släckt.

Räddningstjänsten gjorde en rekonstruktion av händelsen. På kaminens botten fanns en brännare där den brännbara vätskan ska förvaras.

Men det är mycket lätt att spilla vid påfyllning. Över-

skottsbränsle rinner då ner på en bottenplåt som visserligen har uppbockade kanter men som efter en stund börjar läcka och etanol kan droppa ner på golvet.

Olycksutredare från MSB har varit i kontakt med tillverkaren. Företaget har gått i konkurs och de aktuella spisarna säljs inte längre. Nya modeller är försedda med en tydlig varningsskylt. Av den framgår att man inte får spilla och att man alltid ska ha kaminen under uppsikt när den brinner.

Artikeln bygger på en rapport av Ulrik Olsson, Räddningstjänsten Mitt Bohuslän.

ERFARENHETER

1 Hantering av brandfarliga väror innebär alltid fara för att brand kan uppstå. Skyltar med varningstexter kan nog göra viss nytta men de kan aldrig ersätta tekniska lösningar.

2 Det är naturligtvis inte acceptabelt att en spillplåt för uppsamling är otät och kan börja läcka.

brandrisk

Under halvmånelocket samlas vätskan vid spill och avger brandfarlig gas.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Brand när kamin föll från väggen

■ Hos ett ungt par i ett tvåvånings radhus fanns en etanol-eldad plåtkamin upphängd en bit upp på väggen i vardagsrummet.

En kväll fylldes ungefär en halv liter BioEtanol 96,6% i var och en av de två bränslebehållarna som fanns i fronten av kaminen. Därefter lämnade personen rummet för att gå och duscha.

Efter en stund tände den andre lägenhetsinnehavaren kaminen. Lågan blev onormalt hög och ett medföljande skyddslock lades på för att kväva branden. Detta misslyckades och branden fortsatte runt locken som troligtvis inte slöt tätt.

Ett andra försök att släcka gjordes med en brandfilt men även det misslyckades. Vid detta tillfälle föll kaminen ner från väggen och brinnande etanol rann ut på golvet.

Lägenhetsinnehavaren

sprang över till en granne och lånade en handbrandsläckare samtidigt som sambon ringde räddningstjänsten. Tack vare ett snabbt ingripande blev

brandskadorna begränsade.

Orsaken till de häftigt uppfammande lågorna var troligen att man råkat spilla några droppar etanol som runnit ner i utrymmet utanför de båda bränslebehållarna. Vätskan förångades och blandades med luft. I samband med att spisen föll ner på golvet tillfördes ytterligare bränsle.

Artikeln bygger på en rapport av Tommy Skeppland, Räddningstjänsten Syd.

ERFARENHETER

1 Etanolaminer finns av många olika fabrikat. Många av dem saknar instruktioner om hur de ska monteras och användas.

2 Om du råkar spilla några droppar brandfarlig vätska måste du torka upp vätskan och ventiler alla ångor ordentligt innan du försöker tända någon eld.

3 SP eller annan organisation eller myndighet bör sammanställa vilka olika typer av "fusk-spisar" det finns på marknaden och undersöka dem ur säkerhetssynpunkt.

Läs mer på tjugofyra7.se

Vill du ha fler erfarenheter? De finns – på webben. Ulf Erlandsson levererar kontinuerligt nya erfarenheter på vår hemsida. Läs mer på: www.tjugofyra7.se

Ulf Erlandsson, brandingenjör, medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av rapporter ur MSBs brand- och olycksutredningsprogram. Han tar gärna emot synpunkter och tips.

KONTAKT

Ulf Erlandsson
tel 070-542 92 51

epost: ulf.erlandsson@msb.se

Trafikkaos efter gasläcka från buss

■ Vid tvåtiden en sommarmorgon körde en gasdriven stadsbuss fast i en tunnel i Stockholm.

Chauffören hade redan kört en tur och skulle flytta den tomma bussen till en annan linje.

På transportsträckan pågick en del vägomläggningar och han råkade av misstag hamna i Klaratunneln.

Tyvärreflekterade han inte över de tydliga skyltar som angav att tunnelns höjd var begränsad till 3,0 meter. Bussen, som hade sitt bränsleförråd på taket, var däremot 3,4 meter hög.

Fyra av de åtta gasflaskorna slets loss och hamnade på vägbanan inne i tunneln. Bussen kilades fast mellan taket och marken en längre bit in i tunneln.

Bussens bränsleförråd utgjordes av åtta flaskor med biogas eller fordonsgas som den också kallas.

Biogas består till största delen av metan. Det bildas genom att växter, slakteriavfall och annat organiskt material får ruttna. Metan bildas också som en biprodukt vid våra reningsverk.

Den mycket brandfarliga gasen är lättare än luft och stiger därför uppåt när den kommer lös. I flaskorna är den komprimerad till gas, inte som vätska som gasol. Men det finns gott om säkerhetsfunktioner.

Bränslen till gasfordon

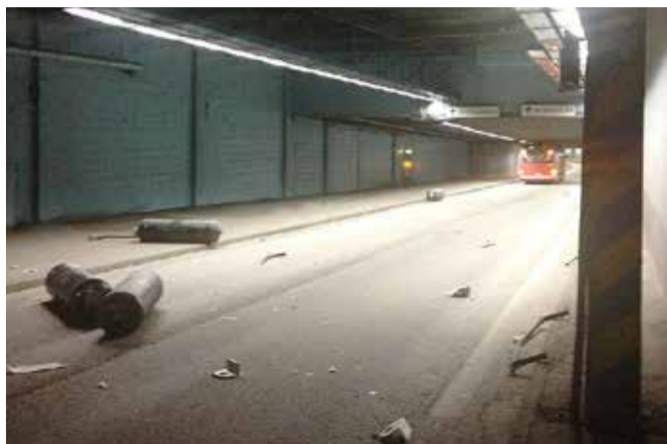
De flesta gasfordon som rullar på svenska vägar drivs med metangas. Men det finns också andra aktuella gasformiga drivmedel. Det råder en viss oenighet om hur de ska benämnas.

Ämne	Annan benämning	Explosionsgräns*	Relativ densitet (luft=1)	Förvaring i fordonstank
Metan	biogas, fordonsgas, naturgas, CNG**	5-16%	0,6	komprimerad, 230 bar
Gasol	motorgas, LPG***	2-10%	1,5	kondenserad, (vätska/gas) ca 10 bar
DME	dimetyleter	2-27%	1,6	kondenserad, (vätska, gas) ca 10 bar
Vätgas	hydrogen	4-75%	0,1	komprimerad, 350 el 700 bar

* Den koncentration av ämnet i luft som krävs för att det ska kunna antändas.

** Compressed Natural Gas *** Liquefied Petroleum Gas

Uppgifterna hämtade ur MSBs lärobok "Räddning vid trafikolycka – personbil" Publ.nr MSB209.

Bilden tagen strax efter olyckan. Fyra tuber ligger på vägen inne i tunneln, varav den närmaste läcker.

FOTO: STORSTOCKHOLMS BRANDFÖRSVAR.

Om det blir ett rörbrott eller fordonet blir strömlöst finns det magnetventiler som stänger automatiskt.

Den största faran uppstår om en eller flera gasflaskor utsätts för värmen från en brand.

För att förhindra att de utsätts för ett farligt övertryck är varje gasflaska försedd med en säkerhetsventil som öppnar och släpper ut farligt övertryck för att inte flaskan ska explodera.

För att indikera eventuellt läckage av metangas använde räddningstjänsten en vanlig värmekamera.

Vid ett läckage sjunker trycket så att gas förångas. Det åtgår värme och temperaturen blir lägre. Skillnaden registreras av värmekameran.

Räddningspersonalen upp-

täckte snabbt att det läckte från en av de nedrivna gasflaskorna.

Eftersom olyckan inträffat i en tunnel bedömdes att det var möjligt att utläckande gas kunde samlas under taket och bilda en explosiv blandning.

Området spärrades därför av i flera timmar vilket vållade stora störningar i morgontrafiken.

Läckaget visade sig vara av mindre omfattning. En magnetventil hade hängt sig och måste stängas manuellt.

Till skillnad från många andra EU-länder har Sverige inga restriktioner för var gasfordon får köra.

– Det finns ingen anledning att ha andra regler än för bensinbilar. Bensin är också brandfarligt, säger David Gårsjö, expert på gasformiga bränslen vid MSB.

Artikeln bygger på en rapport av Mikael Lund, Storstockholms Brandförsvär.

3

ERFARENHETER

gasläckage fordon

1 I gasfordon är det bränslet i trycktankarna som är en risk. Om det läcker är det viktigt att låta gasen pysa ut under kontrollerade former.

2 Det samma gäller om säkringarna har löst ut och gasen brinner. Spärra av minst 50 meter runt fordonet och låt gasen brinna ut.

3 Till skillnad från gasol och DME är metan lättare än luft. Gasen stiger därför uppåt.

Satsa på småstyrkor och volontärer

■ Fritidspolitiker svarar Bo "Fisse" Karlsson

SVAR till Bo "Fisse" Karlssons insändare "Slagkraftiga styrkor minskar skadorna" i förra numret av Tjugofyra7.

EFFEKTIVARE INSATSER

■ Jag vill inte gå polemik med dig, "Fisse" för du har sannolikt minst 50 gånger större erfarenhet än vad jag har, en enkel fritidspolitiker från en mindre stad (Nässjö) med betydligt mindre faror att ta hänsyn till. Men vi har ändå sex järnvägslinjer ut från Nässjö, tre riksvägar, lite godsterminaler och småindustrier i tätorten och fyra mindre tätorter med industrier som har deltidsskärer med allt från en till fem man i beredskap.

Alla deltidstationer har en FIP-bil (Första insatsperson) som körs av en styrkeledare som åker direkt från jobbet eller hemmet till olycksplatsen. Detta är standard i hela Jönköpings län, utom möjligen vid något räddningsvärn, vad jag förstår. Kårerna inom Höglandets Räddningstjänstförbund (Nässjö + Vetlanda)

har varit bland de snabbaste i Sverige fram till olycksplatsen tack vare att man har FIS-bilarna. Det innebär att man ofta är på skadeplatsen inom 3-4 minuter om olyckan sker i någon av de fem tätorterna och man kan då bedöma läget och kalla på förstärkningar utöver de styrkor som redan är på väg och man kan göra en första insats med handbrandsläckare, hjärtstartare, HLR, och annan första hjälpen-insats.

Min tankegång är att det skulle finnas fler "småstyrkor" typ värn med en FIP-bil där man har en personal i beredskap, eller frivilligt, som kan få hjälp med en mindre släckbil, typ skärsläckarbil/IVPA-bil, inom relativt kort tid. Men också att huvudstationen kanske har en bil av samma typ som kan vara på plats några minuter före släckbilen för en första insats. Jag tycker inte det är acceptabelt att det finns kommuner i södra och mellersta Sverige där insattiden överstiger 20 minuter. På den tidsrymden är ett hus övertänt och en person som är allvarligt akut sjuk re-

Orimligt

"Det är inte acceptabelt att det finns kommuner i södra och mellersta Sverige där insattiden överstiger 20 minuter"

Michael Wallin, Nässjö

Michael Wallin

dan avliden. Jag har en egen teori om att man skulle utbilda resurspersoner i kommunerna i HLR och enklare brandskyddskunskap, särskilt på orter som inte har räddningsstyrka. De utrustas med en hjärtstartare, första hjälpen-kit och brandsläckare och via sms-larm ger sig iväg till olycksplatsen om man är tillgänglig. Alltså en vidareutveckling av tanken som nu testas på någon ort där man larmar HLR-kunniga med sms till ett hjärtstopp.

Men jag tror också att du, Fisse, har en poäng i att det behövs större resurser snabbt vid en större händelse. Jag vet ju att vid larm till vissa objekt, typ pelletsfabriker, kemiska industrier, tågolyckor osv så skickas alltid en större styrka. Det borde nog ske oftare, medan det vid brand i papperskorg inte skulle behöva skickas fem man med en släckbil, som då gör att stationen är tom på personal om ett nytt larm skulle komma.

Jag ser också en fara i att man på huvudstationen i Nässjö har krympt deltidstyrkan till två man och detta har skett på många andra huvudstationer runt om i landet. Särskilt på orter med större risker är det viktigt att ha en större deltidstyrka. Om man i alla fall hade något system med en större frivilligstyrka utan att betala stora beredskapskostnader tror jag att man skulle kunna ha en större styrka på plats i tätorten inom tio minuter. Jag vet att det kanske är lättare sagt än gjort i dagens samhälle där gemene man väntar sig hjälp ge-

nast, men inte själva vill bidra med något själv för man har inte tid/lust/kunskap/vill inte engagera sig i andras problem.

Vad sägs om idén att göra som polisen har börjat med: skaffa volontärer som med en enklare utbildning skulle kunna vara en resurs med enkla arbetsuppgifter vid större skogsbränder, större bränder i byggnader, större olyckor eller eftersläcknings- och bevakningsarbete, alltså en återgång till ett slags civilförsvaret? Förr hade vi försvaret och hemvärnet att tillgå, men de är också begränsade resurser idag. Ha en morot i form av utbildningspeng till godkänd utbildning av volontärerna och att de är försäkrade genom räddningstjänsten när de är ute på uppdrag. Kanske också tillgång till äldre larmställ som kan lämnas på tvätt efter uppdrag.

Det ska bli intressant att se vilka kommentarer som min insändare får.

MICHAEL WALLIN
Nässjö

Staten måste ta ansvar för kommunal räddningstjänst

DELTIDSSTYRKOR

■ Lagen om skydd mot olyckor är både diffus och tydlig. Samtidigt som likvärdigheten i förhållande till förutsättningar och riskbild är svår att ta på, är budskapet att försämringar enbart baserat på en vilja eller behov att spara pengar inte är i enlighet med lagen.

De senaste åren har de operativa styrkorna fortsatt att minskas ner på många håll. Kommunerna erkänner öppet att det görs av besparings-skäl. Det är väldigt sällan som man kan redovisa en minskad riskbild.

Länsstyrelserna har blivit tuffare i sin bedömning och allt oftare anser man att kommunens förmåga att hantera

Allt är ekonomi
"Vad vill vi med svensk räddningstjänst? Dagens utveckling leder, om den tillåts fortsätta, mot ett sammanbrott"

Håkan Olofsson, distriktsombud BRF

bränder och olyckor ska hållas intakt. Kommunerna behöver inte rätta sig efter tillsynsmyndigheternas åsikter utan kan i princip riskfritt genomföra beslut som strider mot gällande lagstiftning. Detta sker hela tiden inför öppen ridå och innebär att operativ räddningstjänst hela tiden får allt svårare att klara sitt uppdrag.

Håkan Olofsson

Svensk räddningstjänst har problem. Vi har svårt att rekrytera och behålla personal på deltidssidan. Det här beror på en rad faktorer. Vi behöver en politisk vilja att förändra läget för att lyckas. Deltidbrandmän är en väldigt billig lösning på beredskapen som passar på många orter i landet.

För att kunna locka nya brandmän måste vi dock bli bättre på flexibla beredskaps-scheman på stationerna. Vi behöver hjälp med att förändra A-kasseregler och vi behöver se en rejäl löneutveckling i yrket.

Allt stavas i slutändan eko-

nomi. Kommunernas ekonomi ser olika ut och det sätter intensionen om likvärdighet i lagen om skydd mot olyckor ur spel.

Ekonomin gör att räddningstjänster går underbe-mannade trots att det finns folk att tillgå. Därmed när man inte upp till det som står i handlingsprogrammen.

Styrkeledare används som chaufförer på grund av brist på C-kortsbehörigheter. Pengar till personlig utrustning, bland annat larmställ som är säkra, saknas på många håll. Jag går inte ens in på hur arbetsmiljön på många brandstationer ser ut.

Vad vill vi med svensk räddningstjänst? Dagens utveckling leder, om den tillåts fort-

sätta, mot ett sammanbrott. Detta utan att överdriva. Jag vill att vi tar ansvar för situationen och gör något åt den.

Vad kan och bör vi göra? Staten måste ta sitt ansvar. Kommunerna som har höga kostnader för sin räddningstjänst måste få en möjlighet att söka riktade pengar för att kunna förfoga över en förmåga att hantera händelser även i framtiden.

Låt säga att man har rätt att ansöka om bidrag om kostnaden överstiger 1500 kronor per invånare/år. Räddningstjänst är något alla förväntar sig fungera. Den gör inte det per automatik.

HÅKAN OLOFSSON
Brandman Gällö
Distriktsombudsman Brandmännens
riksförbund

Jämställdhet kan lösa rekryteringsproblemen

JÄMSTÄLLDHET

■ Jämtlands Räddningstjänstförbund omfattar snart sju av länets åtta kommuner och de som valt att gå med i förbundet har haft en positiv utveckling, inte minst utrustnings- och utbildningsmässigt. Men på ett område har vi misslyckats – nämligen det som handlar om jämställdhet och mångfald.

Trots att räddningstjänsten i Jämtland har cirka åtta procent kvinnor anställda (bättre än i många andra län) är vi alldeles för långt efter andra sektorer i samhället. Därför vill vi förtroendevalda föra in de jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i räddningstjänsten som är självklara i många andra politiskt styrda organisationer.

I den lokala debatten får vi politiker kritik för att vi är världsfrånvända och enbart röstfiskar. Kritiken går i stort ut på att vi borde ägna oss åt att garantera att tillräckligt antal deltidspersonal ska finnas och att det då inte är viktigt med kön eller etnicitet. Det är det kanske inte heller. Kanske kan man låta räddningstjänsten få vara den sista "ojämställda bastionen" i samhället bara man får jobbet gjort?

Nja, problemet är större än så eftersom räddningstjänster i hela landet brottas med svårigheten att rekrytera deltidspersonal överhuvudtaget och det är absolut nödvändigt att man ser alla människor som potentiella medarbetare i räddningstjänsten och inte bara hälften av befolkningen.

Ytligt

På vissa håll i landet försöker man komma tillrätta med genusfrågor genom nya titlar, handläggare och "brandhen". Det blir lätt lite tafatta ansatser som inte förändrar något på djupet

Anders Edvinsson, Ordförande Jämtlands räddningstjänstförbund

Men varför är kvinnor och människor med utomnordisk bakgrund så kraftigt underrepresenterade i svensk räddningstjänst? Kanske för att man helt enkelt inte marknadsfört räddningstjänsten på ett för dessa grupper attraktivt sätt. Kanske verkar det ouppnåeligt för vissa att överhuvudtaget söka sig till räddningstjänsten?

I "Jämställdhet och mångfald i svenska räddningstjänster" (Karlstad Universitet 2012) påtalas en mängd strukturella orsaker som påverkar detta faktum. Inte sällan är det föreställningar om hur räddningstjänstpersonal, och framförallt brandmän, ska vara, se ut och bete sig, som hindrar utvecklingen.

På vissa håll i landet försöker man komma tillrätta med den genusrelaterade synen på räddningstjänstanställda genom nya titlar, exempelvis handläggare och här och var

Varför är kvinnor och människor med utomnordisk bakgrund så kraftigt underrepresenterade i svensk räddningstjänst? Kanske för att man helt enkelt inte marknadsfört räddningstjänsten på ett för dessa grupper attraktivt sätt, funderar Anders Edvinsson, Jämtlands räddningstjänstförbund.

dyker förslag upp på "brandhen" istället för brandman (omöjlig ordkombination eftersom hen är ett personligt pronomen som i så fall skulle jämföras med med "brandhan" eller "brandhon"). Det blir lätt lite tafatta ansatser som inte förändrar något på djupet.

Även om vi politiker har både vilja och ansvar för förändring på det här området, blir det lätt att vi uppfattas som "pk-eliten" företrädare när vi framför idéer på lösningar genom uppsatta mål i handlingsprogram och andra policyer.

Därför är förändring utifrån och med hjälp av andra aktörer en möjlig lösning. Av nödvändighet måste mindre kommuner i glesbygden dela på fler tjänster än man gör i nuläget. En kommunalt anställd sjuk- eller undersköterska kanske också kan vara rädd-

ningstjänstpersonal, antingen genom fullvärdig extra utbildning eller genom specialutbildning som räcker till "mindre" och enklare akuta insatser.

Den här typen av kommunalt sambruk blir allt vanligare och det är inte sällan räddningstjänsten som agerar initiativtagare. Ansvaret ligger hos oss politiker att tänka otraditionellt och bidra till att lösa många av de problem som landsbygdskommuner sliter med. Målsättningen är trygghet för alla och på köpet får vi förhoppningsvis jämställdhet och mångfald med kvalitet och dessutom effektivt utnyttjade kommunala tjänster.

ANDERS EDVINSSON (S)
Ordförande Jämtlands
Räddningstjänstförbund

Kräver satsning för färre döda i drunkning

Antalet drunkningar minskar. Men det är ändå den vanligaste dödsolyckan bland små barn och fler svenskar dör varje år genom drunkning än av brand.

■ Karlstads universitet har i samarbete med MSB gjort en omfattande studie av drunkningsolyckor de senaste 15 åren.

Sammanlagt har 3 860 drunkningar under åren 1997-2011 studerats, bland annat har man gått igenom Socialstyrelsens dödsorsaksregister.

Över en tjugoförårsperiod har antalet drunkningar mer än halverats. Nedgången i antalet drunkningar är procentuellt jämförbar mellan könen.

Jämfört med för tio år sedan har olyckstalet minskat påtagligt i alla åldersgrupper utom bland barn och unga.

Men det sker ändå runt 150 drunkningar om året, vilket är fler än antalet döda i bränder.

Män dominerar i drunkningsstatistiken, Det är också främst äldre som drunknar. 30 procent av drunkningarna är självmord.

– Med stöd av resultatet av studien kommer vi att lämna en rad förslag som kan bidra till färre drunkningstillbud, säger Christian Söder, MSB.

I rapporten konstateras att det är "utomordentligt angeläget att ett nationellt drunkningsförebyggande program inrättas baserat på en säkerställd och relevant dataförsörjning".

Andra förslag på åtgärder är:

■ Överväg lagstiftning om användande av flytväst i fritidsbåt.

■ Öka insatser och kontroller för högre nykterhet på sjön.

■ Se till att kraven på simkunnighet efterlevs enligt skolans läroplan.

■ Kommuner bör i handlingsprogram för förebyggande verksamhet behandla drunkningsrisker.

Ska Sverige bli sist i Europa med ambulanshelikopter?

■ Jag bor på en skärgårdsö. Om jag rör ut 100 meter från land och trillar ur ekan, så ställer Kustbevakningen och Sjö- och kustskyddet genast upp med helikopter och snabbgående båt. Om jag däremot tar mig en cykeltur och trillar omkull, så får jag vänta på en ambulans som i allra bästa fall

hinner fram på 60 minuter. Är det livsviktigt? Nej. Tillfredsställande? Knappast. Nu bor jag helt frivilligt ute i skärgården, och förväntar mig inte samma snabba och kvalificerade hjälp som både roddare och cyklister kan räkna med i centrala Stockholm. Att Sverige saknar en nationell och

rikstäckande ambulanshelikopterverksamhet är dock fullständigt obegripligt. Tanken är kanske att vi skall vara sist i Europa med att införa den här typen av akutvård?

JOHAN REBEL
Aspö Ryd

Välkommen att tycka till!

■ Det går bra att skriva under signatur, men vi behöver namn och adress för att vid behov kunna ta kontakt. Uppgifterna är skyddade och stannar inom redaktionen. Vi publicerar inte anonyma inlägg.

E-post:
redaktionen@tjugofyra7.se

Postadress:

Min Åsikt, Tjugofyra7,
L 255, 651 81 Karlstad.

Manusstopp för nästa nr: 15 november

Tio utmaningar för samhällsskydd och beredskap

■ Samhällsutvecklingen påverkar förmågan att hantera olyckor och kriser.

MSB har identifierat tio övergripande utmaningar för arbetet inom samhällsskydd och beredskap.

– Samhället förändras, den utsiktspunkt vi betraktar världen ifrån idag kommer inte att finnas kvar i morgon. MSBs vision – ett säkrare samhälle i en föränderlig värld – kräver att vi redan idag börjar fundera kring och ställa frågor om framtiden, säger generaldirektör Helena Lindberg.

De tio utmaningarna har ett ungefärligt tidsperspektiv på upp till 20 år och ger en bild av frågor som är långsiktigt strategiskt viktiga att arbeta med.

– Bland annat handlar det om att värna allmänhetens förtroende till offentliga aktörer, om att utveckla förmågan att kommunicera och anpassa samhället till det förändrade klimatet, säger Maria Wahl-

berg, analytiker på MSB.

Rapporten "Övergripande utmaningar för samhällsskydd och beredskap" beskriver de tio övergripande utmaningarna. För beställning, se nyutgivningen sidan 31.

Annonsera i Tjugofyra7

➔ Ska du rekrytera personal inom området samhällsskydd och beredskap? Då är Tjugofyra7 rätt tidning att annonsera i.

Nästa nummer: Nr 20 kommer ut 3 december.

Annonsbeställning: förhandsbokning senast 14 november, färdigt manus senast 21 november.

Kontakt: ring eller e-posta redaktionen (se sid 2), i första hand Per Larsson.

FAKTA OM ANNONSERING

Pris: 20 kronor per spaltmillimeter.

Priset multiplicerar du fram enligt följande: antal spalter x höjd i millimeter x 20 kronor.

Spaltbredder: 1 spalt 42,2 mm; 2 spalter 88,4 mm; 3 spalter 134,6 mm; 4 spalter 180,8 mm; 5 spalter 227 mm. Max höjd är 292 mm.

Kom och jobba hos oss!

Medarbetare

Vi behöver ytterligare en på olycksförebyggande avdelningen

Läs om tjänsten på www.nerikesbrandkar.se/jobb

Kiruna Räddningstjänst söker

Insatschef

Mer information om tjänsten finns på vår hemsida www.kommun.kiruna.se, se lediga jobb.

Utbildare inom brand, utrymning och sjukvård

Utvägen har en rikstäckande utbildningsorganisation. Därför söker vi nu timanställda utbildare i hela Sverige.

Vår ambition är att hålla en hög kvalitet på våra utbildningar och därför ser vi att du har erfarenhet inom räddningstjänst, ambulans/akutsjukvård eller liknande.

Vi ser också att du har erfarenhet av att hålla utbildningar för varierande storlek av grupper.

Intresserad?

Kontakta produktchef Anders Sors
018-56 80 91 eller 0730-68 68 65
anders.sors@utvagen.se

UTVÄGEN
www.utvagen.se

Vi har ett uppdrag och en vision. Vill du vara med och utveckla vår verksamhet?

Räddningstjänsten Storgöteborg söker

Brandingenjör

Vi söker en brandingenjör till Utvecklingsavdelningen, som vill arbeta med att analysera och utveckla metoder för att öka vår förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser.

I tjänsten ingår även att delta i och genomföra risk- och olycksanalyser.

Vi vill ha din ansökan senast **4 oktober**.

Mer information om tjänsten och vår organisation: www.rsgbg.se/lediga-tjanster

Räddningstjänsten Storgöteborg står för trygghet, säkerhet och omtanke. För att spegla samhället i stort arbetar vi för att få en jämnare könsfördelning och ökad mångfald.

www.rsgbg.se

SÄVSJÖ KOMMUN

Välkommen till ett gott liv i barnvänliga Sävsjö. En liten kommun med stora möjligheter – mitt i Småland. Rik på upplevelser, kultur och natur. Expansivt näringsliv och härliga boendemöjligheter. Låt dina drömmar få plats – välj Sävsjö!

Sävsjö kommun söker

Räddningschef

till räddningstjänsten.

Läs mer om tjänsten på www.savsjo.se under Arbete/Lediga jobb.

Välkommen med din ansökan!

Södra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund,
SÄRF, svarar för räddningstjänst i kommunerna
Bollebygd, Borås, Mark,
Svenljunga, Tranemo och
Ulricehamn.

Läs mer om tjänsterna på
www.serf.se

SÄRF söker

- Produktionschef

En utmaning för en duktig ledare med intresse för planering.

- Brandingenjör

Var med och utveckla vår operativa förmåga.

Tjänsterna kan innehålla operativ funktion som räddningschef i beredskap.

Välkommen med din ansökan snarast, dock senast 2013-10-04

Gällivare kommun Service- och teknikförvaltningen

söker

Brandingenjör till Räddningstjänsten

(Ref nr T 138/2013)

Upplysningar:

Förvaltningschef Joakim Svensson, tfn 0970-18275 eller
Säkerhetssamordnare Andreas Larsson, tfn 076-1034488

Läs mer på: www.gellivare.se/Lediga_jobb

GÄLLIVARE

Vi söker

Brandmän heltid

Läs mer om tjänsterna på www.finspang.se

Vi söker en

Beredskapshandläggare/ utbildningssamordnare till samhällsbyggnadsenheten

För mer information

www.lansstyrelsen.se/halland

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund
ansvarar för räddningstjänsten inom Avesta,
Hedemora, Fagersta och Norbergs kommuner.

Vi söker

Insatsledare och brandman heltid – pooltjänst för tillsvidareanställning.

Sista ansökningsdag

2013-09-30

Kontakt

Räddningschef Mats Jansson 0226-64 58 01

1:e stf räddningschef Lars Westerfors 0226-64 58 03

Läs mer på vår hemsida: www.sdrf.nu

Vi har ett uppdrag och en vision.
Vill du vara med och utveckla
vår verksamhet?

Räddningstjänsten Storgöteborg söker

Brandmän

Vi söker dig som är intresserade av ett mångsidigt arbete.

Som brandman arbetar du med olika typer av räddningsinsatser och med förebyggande brandskyddsarbete t ex med information i skolor.

Vi vill ha din ansökan senast **11 oktober**.Mer information: www.rsgbg.se/lediga-tjanster

Räddningstjänsten Storgöteborg står för trygghet, säkerhet
och omtanke. För att spegla samhället i stort arbetar vi för
att få en jämnare könsfördelning och ökad mångfald.

www.rsgbg.se

Nyutgivivet från MSB

Rapporter, broschyrer, läromedel med mera från MSB. Där inget pris anges är publikationen gratis.

Övergripande utmaningar för samhällsskydd och beredskap

Tidigare har MSB redovisat möjliga framtida utvecklingar och fem scenarier för 2032. Den här rapporten är en analys av hur arbetet inom samhällsskydd och beredskap skulle kunna påverkas av en sådan utveckling och händelser. Tio övergripande utmaningar har identifierats.
Best nr: MSB563 – juni 2013.

Övergripande utmaningar för samhällsskydd och beredskap

Engelsk version av rapporten ovan.
Best nr: MSB585 – juni 2013.

Räddningstjänst i siffror 2012

Kommunal räddningstjänst genomförde 2012 90 800 insatser, 1 800 färre än året innan. Årsrapporten ger beskrivande statistik om den svenska räddningstjänstens utformning och insatser.
Best nr: MSB560 – juni 2013.

Nisö 2012

Erfarenhetsrapport från övningen Nisö, en nationell informationssäkerhetsövning som genomfördes 28-29 november.
Best nr: MSB572 – juni 2013.

Verksamhetsberättelse 2012 – Nationell plattform för arbete med naturolyckor

MSB driver, på uppdrag av regeringen, tillsammans med 18 andra myndigheter och organisationer arbetet med att sam-

ordna arbetet att förebygga naturolyckor. Årsrapport för 2012.
Best nr: MSB557 – juni 2013.
Pris: 30 kr.

Annual report 2012 Swedish National Platform

Engelsk version av årsrapporten ovan.
Best nr: MSB558 – juni 2013.

Så här beställer du

Ange beställningsnummer samt din adress.

Fax: 010-240 56 05.

E-post: publikationsservice@msb.se

Postadress: MSB publikationsservice, L 124, 651 81 Karlstad.

Det går också att beställa, alternativt ladda ner, via hemsidan, www.msb.se

BRANDINGENJÖR

- Vi erbjuder två intressanta jobb!

Vill du bidra med nya tankar och visioner?

Vi söker dig som vill driva vår tekniska utveckling och dig som vill arbeta med förbyggande uppdrag.

www.mbrf.se

Mälardalens Brand- & Räddning

Gillar du kartor, geografi, teknik och människor? Letar du efter en kreativ miljö där det gäller att hänga med i utvecklingen? I så fall kommer du och esri sverige att trivas ihop. Vi är ett företag som kombinerar en lång tradition som landets ledande experter på geografiska informationssystem (GIS) med en stark drivkraft att sprida GIS till fler och nya användare. Sällan har intresset för kartor och geografi varit så stort som nu och de flesta använder sig av tekniken till vardags via webb, smartphone och surfplatta. En vana som man gärna tar med sig till jobbet.

Så förutsättningarna att växa är goda – både för dig som anställd och för oss som företag. Esri sverige har 100 anställda på sex kontor runt om i sverige. Vi skapar lösningar som ger verklig kundnytta genom att tillföra geografi i våra kunders existerande IT-system. Välkommen till esri.se så får du veta mer om oss.

Vi söker just nu:

► SÄLJARE – RÄDDNINGSTJÄNST

Läs mer om tjänsten på esri.se

På 16 skånska rapsfält har det under sommaren surrat 128 humlor försedda med en radiosändare på ryggen. Med hjälp av krisberedskapspengar från MSB driver Jordbruksverket ett stort projekt för att öka beredskapen mot massdöd av bin. Värdet av bins pollinering av kommersiella grödor i Sverige beräknas till hundratals miljoner kronor.

FOTO: MAJ RUNDLÖF, LUNDS UNIVERSITET

Hittar humlor och bin hem?

Massdöd av bin och humlor är på sikt ett hot mot livsmedelsförsörjningen. Jordbruksverket har fått 4,6 miljoner kronor från MSB för ett treårigt projekt som ska öka beredskapen mot skadegörare och effekter av bekämpningsmedel.

■ 2009 fick Jordbruksverket beredskapspengar för att analysera de samhällsekonomiska konsekvenserna av massdöd av bin. Utredningen fann att värdet av bins pollinering av kommersiella grödor i Sverige ligger i storleksordningen 189-325 miljoner kronor före förädling.

Det treåriga projektet inleddes 2012 och fortsatte i år med fältstudier i Skåne.

– Vi vill åtgärda och ta fram beredskapsplaner mot två stora hot som vi identifierade i undersökningen 2009, exotiska skadegörare och hur bekämpningsmedlen neonicotinoider kan påverka humlor och bin i Sverige, säger

Thorsten Rahbek-Pedersen

FOTO: JOHAN ASCARD,
JORDBRUKSVERKET

projektledaren Thorsten Rahbek-Pedersen, enhetschef på Jordbruksverket.

USA, Kanada och även Europa har på senare år drabbats av massdöd av honungsbin.

– 2012 kom nya vetenskapliga rapporter som visade att extremt små doser neonicotinoider kunde störa bins och humlors orienteringsförmåga. Det har inte gjorts någon undersökning i Sverige och vi har ingen uppfattning om hur stort hotet är mot svenska förhållanden.

Bin och humlor sattes ut intill 16 fält med vårraps. Åtta obetade fält och åtta där det väntas neonicotinoider.

I studien registreras hur snabbt bisamhället utvecklar sig, olika sjukdomar analyseras och det mäts hur mycket honung de samlar in.

– Vi tittar också på om de överlever vintern. Det dör alltid en viss mängd bin under vintern men man misstänker att förlusterna är extra stora om man utsätter dem för bekämpningsmedel.

Under hösten börjar analysarbetet och i januari nästa år kommer en delrapport.

GUNNO IVANSSON

Ett speciellim användes för att fästa radiosändaren på humlornas rygg. – Med hjälp av radiosändaren registrerar vi hur lång tid de är ute och fodersöker. Hur ofta kommer de in och är det skillnad mellan fälten där man använt neonicotinoider och inte? säger projektledaren Thorsten Rahbek-Pedersen, Jordbruksverket.

FOTO: ALBIN ANDERSSON